

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Transatlantická dohoda o obchodu a investicích (TTIP) – proces vyjednávání a schvalování v EU

Vypracovala: Bc. Petra Nováková

Vedoucí práce: Ing. Martina Krásnická

České Budějovice 2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petra NOVÁKOVÁ**
Osobní číslo: **E15667**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Strukturální politika EU a rozvoj venkova**
Název tématu: **Transatlantická dohoda o obchodu a investicích (TTIP) -
proces vyjednávání a schvalování v EU**
Zadávací katedra: **Katedra práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je určit na příkladu TTIP, jak se odchyluje schvalování mezinárodních smluv s unijním prvkem od mezinárodních smluv, kterými je vázána pouze ČR, nikoliv EU.

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Metodika
3. Přehled řešené problematiky:
 - a) Proces schvalování unijních a smíšených mezinárodních smluv v EU a v ČR
 - b) Role jednotlivých institucí EU a ČR v procesu schvalování mezinárodních smluv v EU
4. Praktická část
5. Výsledky a jejich diskuse
6. Závěr

Summary + Keywords v AJ

Seznam literatury

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam příloh

Přílohy

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **50 - 60 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

Cihelková, E. (2003). *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie.* Praha: C. H. Beck.

Cihelková, E. a kol. (2011). *Evropská ekonomická integrace: procesy, politiky, governance.* Praha: Oeconomica.

Janků, M. (2002). *Evropská unie - Právní systém.* Praha: Computer Press.

Pitrová, M. (2000). *Institucionální struktura Evropské unie.* Brno: Masarykova univerzita Brno.

Svoboda, P. (2009). *Právní problémy tzv. vnějších smluv Evropské unie.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnické fakulta.

Svoboda, P. (2010). *Právo vnějších vztahů EU.* Praha: C. H. Beck.

Svoboda, P. (2011). *Úvod do evropského práva.* Praha: C. H. Beck.

Týč, V. (2010). *Základy práva Evropské unie pro ekonomy.* Praha: Leges.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Martina Krásnická**
Katedra práva

Datum zadání diplomové práce: **5. ledna 2015**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2016**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studená 13 (26)
370 05 České Budějovice

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 19. ledna 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím rovněž s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách, zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Dále souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním centrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15.4.2016

.....

Bc. Petra Nováková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat paní Ing. Martině Krásnické, vedoucí mé diplomové práce, za odborné rady a vedení při zpracování této kvalifikační práce. Dále bych chtěla poděkovat za konzultaci panu Janu Křelinovi, který působí jako mluvčí Občanské demokratické strany v Evropském parlamentu. Za cenné rady také děkuji panu poslanci Parlamentu České republiky Martinovi Novotnému.

Obsah

1	Úvod	3
2	Literární přehled.....	4
2.1	Typologie mezinárodních smluv	6
2.2	Vnější smlouvy EU	7
2.2.1	Pravomoc k uzavírání smluv.....	8
2.2.2	Mezinárodní unijní smlouvy	10
2.2.3	Smíšené smlouvy	12
2.3	Proces schvalování vnějších smluv v EU.....	15
2.3.1	Schvalování unijních mezinárodních smluv v EU.....	17
2.3.2	Schvalování smíšených smluv v EU.....	19
2.4	Proces schvalování vnějších smluv v ČR.....	20
2.4.1	Schvalování unijních mezinárodních smluv v ČR.....	23
2.4.2	Schvalování smíšených smluv v ČR.....	25
2.5	Role jednotlivých institucí EU a ČR v procesu schvalování mezinárodních smluv v EU	29
2.5.1	Zákonodárné instituce EU	30
2.5.2	Zákonodárné instituce České republiky.....	34
3	Metodika	37
3.1	Seznam použitých zkratk.....	38

4	Praktická část	39
4.1	Transatlantická dohoda o obchodu a investicích	39
4.1.1	Tři pilíře dohody	42
4.1.2	Cíl TTIP	43
4.1.3	Předpokládané dopady smlouvy	44
4.1.4	Možné problémy	46
4.1.5	Petice a hlasy proti dohodě TTIP	48
4.2	Aktuální stav schvalování smlouvy	51
4.2.1	TTIP jako unijní mezinárodní smlouva	53
4.2.2	TTIP jako tzv. smíšená smlouva.....	54
5	Výsledky a jejich diskuze	55
6	Závěr	58
I.	Summary	59
II.	Seznam použité literatury	60
III.	Seznam použitých obrázků a tabulek	
IV.	Seznam příloh	
V.	Přílohy	

1 ÚVOD

Téma transatlantické dohody je v současné době nad míru aktuální. Právě probíhají jednání a vyjednávání obsahu samotné smlouvy TTIP, tedy o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství. Vzhledem k velikosti trhu a počtu obyvatel, který by smlouva pokryla, by vytvořila jednu z nejvýznamnějších a největších smluv vůbec. Oblast působení smlouvy se bude týkat Spojených států amerických na jednom břehu Atlantiku a na druhém Evropské unie.

Obchod mezi starým a novým kontinentem byl vždy jeden z nejdůležitějších a největších, a to platí i v moderní době. Avšak složitost struktur institucí, ať už na úrovni státu či nadnárodních organizací je obrovská, v kombinaci s různými právními systémy, požadavky na kvalitu atp. může být realizace obchodu a investování na druhé straně Atlantiku značně náročné. Smlouva TTIP by měla být řešením, ale je už jen na vyjednávačích, jak moc zdařilým.

Nejedná se o klasickou mezinárodní smlouvu. Jedná se o smlouvu, která, jak se o ní hovoří, zasáhne i každodenní život občana žijícího v oblasti působení TTIP. To však může vzbouzet jak kladné, tak záporné emoce. O rozsahu vlivu zatím hovoří jen studie, avšak ne vždy dochází ke stejným výsledkům.

Díky své významnosti nese smlouva náležitou pozornost, ale také složitost vyjednávání. Je stále otázkou jakou formu smlouva bude mít, zda bude vycházet z výlučné pravomoci Evropské unie, či ze smíšených pravomocí EU a členských států.

To však přináší další otázky. Jak bude smlouva prováděna v členských státech? Jakými procedurami a jak bude schvalována na všech úrovních? Dialog s tímto tématem právě probíhá, ale ne vždy už jsou odpovědi nalezeny.

V následujícím textu se pokusím o vyložení problematiky pravomocí EU a schvalování mezinárodních smluv včetně rolí jednotlivých institucí. Dále jsou tato zjištění aplikována na smlouvu TTIP, kde jsou vysvětleny vlivy jednotlivých forem smlouvy a jejich hlavní rozdíly.

2 LITERÁRNÍ PŘEHLED

Evropská unie je svého druhu ojedinělé hospodářské a politické společenství 28 evropských zemí, které dohromady tvoří velkou část kontinentu.

„Jedná se o nadnárodní (nadstátní, supranacionální) společenství. Disponuje svou vlastní svrchovaností vyššího řádu. Původními nositeli svrchovanosti zůstávají stejně jako u mezinárodních organizací členské státy. Tyto státy též mezi sebou uzavírají mezinárodní smlouvu, ovšem dobrovolně se rozhodly, že v rámci ní za účelem dosažení společných cílů přenesou přesně vymezenou část své svrchovanosti, a to trvale, ve prospěch této nadnárodní organizace. Ta bude pak tuto přesně vymezenou část svrchovanosti nadále vykonávat. To ovšem znamená, že v oblastech, ve kterých byla přenesena svrchovanost na nadstátní organizaci, již nadále nerozhodují jednotlivé členské státy (ty se své svrchovanosti vzdaly), ale právě nadnárodní organizace prostřednictvím svých orgánů a institucí. Důsledkem této koncepce je skutečnost, že v těchto oblastech může tato organizace rozhodovat v jednotlivém případě i proti vůli některého z členských států.“ (Hrubý & Krásnická, 2012)

Lisabonská smlouva byla ratifikována v roce 2009 a přinesla zásadní změny do primárního práva Evropské unie. Základními prameny Evropské unie jsou tzv. Smlouvy, konkrétně tedy Smlouva o Evropské unii (SEU) a Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU). Ty upravují i vnější vztahy¹ Unie a tedy i problematiku mezinárodních smluv.

Mezinárodní smlouvy, kde je jako jedna ze stran EU mají zcela odlišný charakter, proces zavádění a vliv na vnitrostátní politiky členských zemí oproti klasickým smlouvám (členská země, nečlenská země/organizace či jiný subjekt). Avšak i mezi smlouvami s EU jako smluvní stranou mají mezi sebou své rozdílnosti. Jedná se především o charakter smlouvy a její obsah. Vychází-li z výlučné pravomoci EU, jedná se o mezinárodní unijní smlouvu, vychází-li z pravomoci sdílené, jde o tzv. smíšenou smlouvu.

¹ „Pojem „vnější vztahy,, EU (dále jen „vnější vztahy“.) používá primární právo jen dvakrát: v čl. 18/4 SEU a jako název Kapitoly X - čl.10-106 SESAE.“ (Svoboda, 2010, str. 3)

„V mezinárodním právu je uzavírání smluv řešeno ve Vídeňské úmluvě o smluvním právu z 23. května 1969. V České republice vstoupila Vídeňská úmluva v platnost 28. 8. 1987 a ve Sbírce zákonů byla vyhlášena pod číslem 15/1988 Sb. Podle této Úmluvy je za mezinárodní smlouvu považována mezinárodní dohoda, která je uzavřena mezi státy písemnou formou a řídí se mezinárodním právem, bez ohledu na to, zda je sepsána v jediném dokumentu, nebo ve dvou či více souvisejících dokumentech a má-li jakékoliv pojmenování.“ (Vojíková, 2009)

2.1 Typologie mezinárodních smluv

Mezinárodní smlouvy lze dělit dle různých aspektů. Takto smlouvy dělí Týč (1995), s. 14:

„1) dle počtu smluvních stran:

- *smlouvy dvoustranné (bilaterální)*
- *smlouvy vícestranné (plurilaterální)*
- *smlouvy mnohostranné (multilaterální).*

2) dle formy:

- *uzavřené ústní formou (reziduální kategorie)*
- *uzavřené písemnou formou zjednodušenou (výměnou diplomatických nót)*
- *uzavřené písemnou formou plnou – též slavnostní (podpisy zástupců stran se činí na jednom místě a na jedné listině).*

3) dle obsahu:

- *politické, mírové, spojenecké, hospodářské, kulturní, sociální, vědeckotechnické, o ochraně lidských práv, vytvářející mezinárodní organizaci atd.*
- *z hlediska potřeb této práce je důležité členění uvedené v čl. 49 a 10a Ústavy ČR*

4) dle normativního obsahu smlouvy:

- *právo tvorné – cílem je univerzální, ucelená úprava norem pro jistou relativně samostatnou část právních vztahů (traité-loi)*
- *kontraktuální – cílem je úprava konkrétních otázek mezi smluvními stranami (traité-contrat).*

5) dle působnosti obsažených norem:

- *inter partes – normy působí pouze na vztahy mezi smluvními stranami, vzniká tak tedy partikularismus právní regulace, kdy dva identické právní vztahy mohou mít různé režimy*
- *erga omnes – normy působí na všechny. Příkladem takovéto mezinárodní smlouvy je Římská úmluva o právu rozhodném pro závazky ze smluv.“*

2.2 Vnější smlouvy EU

„Mezinárodní dohody tvoří jednu kategorii právních aktů Evropské unie (EU). Uzavírá je EU, která jedná sama nebo s členskými státy podle ustanovení zakládacích smluv. Vstupem Lisabonské smlouvy v platnost získala Evropská unie právní subjektivitu. Stala se tedy subjektem mezinárodního práva, který může vlastním jménem vést vyjednávání a uzavírat mezinárodní dohody.“ (Evropská unie, 2015)

„Vnější smlouvy jsou terminus technicus pro mezinárodní smlouvy uzavírané mezi EU (popř. Evropském společenství pro atomovou energii²) a třetími státy popř. mezinárodními organizacemi.“ (Svoboda, 2010, s. 35)

Evropská unie je ze své podstaty nadnárodní organizace samostatnou entitou vzhledem k členským státům. Členské státy přenesly své pravomoci na unijní orgány, které sami přijímají závazná rozhodnutí. Dle čl. 47 SEU mají tedy svou právní subjektivitu, čili jsou způsobilé uzavírat mezinárodní smlouvy se třetími zeměmi v oblastech vymezených primárním právem. Tyto smlouvy se nazývají „vnější“ a jsou označeny jako „dohody“. (Tomášek, 2010, s.113)

Unie jako právní subjekt má pouze partikulární odvozenou mezinárodně právní subjektivitu. Její rozsah je dán smluvními pravomocemi na mezinárodněprávním poli, zejména pravomocemi uzavírat mezinárodní smlouvy. (Syllová, 2010, str.169)

Mezinárodní doktrína mezinárodního práva definuje mezinárodní smlouvu jako *„ujednání dvou a více subjektů mezinárodního práva, které má z vůle těchto subjektů mezinárodněprávní účinky a řídí se mezinárodním právem“* (Čepelka & Šturma, 2003, s. 144).

„Po právní stránce jsou mezinárodní dohody smluvními akty sekundárního práva, musí se tedy podřizovat zakládacím smlouvám EU. Jsou však nadřazeny sekundárním aktům, které jsou takzvaně „jednostranné“, to znamená jednostranně přijaté evropskými orgány (nařízení, směrnice, rozhodnutí atd.).“ (Evropská unie, 2010)

² Evropském společenství pro atomovou energii = ESAE

2.2.1 Pravomoc k uzavírání smluv

„Při uzavírání či dojednávání mezinárodních dohod EU disponuje buď výlučnou pravomocí, nebo pravomocí sdílenou s členskými státy. V případě, kdy je její pravomoc výlučná, má EU sama moc vyjednat a uzavřít smlouvu. Mimoto článek 3 Smlouvy o fungování EU vymezuje oblasti, ve kterých EU disponuje výlučnou pravomocí k uzavírání mezinárodních dohod.“ (Evropská unie, 2010)

„Dle zásady svěřeni pravomocí může Unie použít všechny své pravomoci pouze v tom směru, který je stanoven cíli Unie. Pravomoci nejsou EU svěřeny obecně, ale pouze specificky, pro dosažení určitého cíle. Svěřenými pravomocemi se rozumí vymezení působnosti a činností, které mohou orgány Unie vykonávat.“ (Syllová, 2010)

Pravomoci Unie v oblasti mezinárodních smluv se dále posuzují jako výlučné či sdílené. Podle toho, nakolik je zapracování legislativy řešeno na úrovni členských států, či je-li ponecháno zcela na straně Unie. (Tomášek, 2013, s. 46)

Obrázek 1: Vnější smlouvy EU

Zdroj: Vlastní zpracování. Syllová 2010

V tomto schématu je přehledně uvedeno, jaké oblasti spadají do jednotlivých pravomocí a které typy smluv je pak řeší.

Doktrína „implied powers“ může být interpretována dvěma různými způsoby. Prvním, že Unie má určitou pravomoc k výslovně svěřené pravomoci pouze za předpokladu, že je nezbytná pro rozumnou a účinnou aplikaci výslovně svěřené pravomoci.

Neboli určitá norma předpokládá jinou normu, bez které by smlouva či předpis neměly žádný smysl nebo by nemohly být rozumně účinné.³

*„Druhý způsobem interpretace je způsob, který rozšiřuje pravomoc orgánů Unie o nové doplňkové nástroje, které jsou nepostradatelné pro plnění jejich úkolů. Dle tohoto výkladu jsou Unii „skrytě“ svěřeny i takové nástroje, které jsou „nepostradatelné“ k provedení určitého úkolu.“*⁴ (Syllová, 2010, str. 24-25)

„Dle čl. 216/2 SFEU řádně uzavřené vnější smlouvy „jsou závazné pro orgány EU i pro členské státy“, což je unijním odrazem mezinárodní zásady pacta sunt servanda.“⁵ (VÚSP, čl. 26)

Z tohoto výkladu plyne dvojí význam. Pro EU znamená, že tato závaznost (i platnost) vnějších smluv nastává automaticky dle mezinárodního práva, aniž by byla nutná jejich unijní recepce či transformace dané vnější smlouvy – jde o monismus vztahu mezinárodního práva a práva EU. Orgán EU nemůže vydat akt sekundárního práva, který by odporoval řádně uzavřené a platné vnější smlouvě. (Svoboda, 2010, s. 37)

„Členské státy jsou dle čl. 216/2 SFEU též vnějšími smlouvami vázány, i když jde o tzv. smíšené smlouvy.“ (Svoboda, 2010, s. 38)

³ Doktrína „*compétences implicites*“

⁴ Doktrína „*pouvoirs mplicites*“

⁵ "smlouvy je třeba dodržovat" (latinsky) zásada pocházející z římského práva (Ulpianus)

2.2.2 Mezinárodní unijní smlouvy

Mezinárodní unijní smlouvy uzavírá Evropská unie s organizací či třetím státem. Smlouvy se dotýkají oblastí, kde má Evropská unie výlučné pravomoci. Tyto pravomoci státy předaly do rukou EU ratifikací Lisabonské smlouvy.

Jde o pravomoci, které Unie získala v oblastech, které ve státě jinak náleží ministerstvům vnitra a spravedlnosti. (Syllová, 2010, str. 15)

Dle čl. 3 SFEU má EU výlučnou pravomoc v oblastech:

- a) „*celní unie*;
- b) *stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu*;
- c) *měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro*;
- d) *zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky*;
- e) *společná obchodní politika*.“ (SFEU, čl. 3, odst. 2)

„Ve výlučné pravomoci Unie je rovněž uzavírání mezinárodní smlouvy, pokud je její uzavření stanoveno legislativním aktem nebo je nezbytné k tomu, aby Unie mohla vykonávat svou vnitřní pravomoc, nebo pokud její uzavření může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost.“ (SFEU, čl. 3, odst. 2)

Co se týče vnější činnosti Unie, je celý systém pravomocí zkomplikován tím, že věcné a funkční vymezení Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (dále jen SBZP) se ze systematických důvodů nalézá v čl. 23 až 46 SEU, zatímco zbytek věcných pravomocí v oblasti vnější činnosti EU je zařazeno do příslušných článků SFEU, a proto se na ně vztahuje obecná regulace pravomocí a postupů orgánů daná SFEU. (Syllová, 2010, str. 26)

Primární právo a vnější smlouvy mají přednost před právem sekundárním. Musí být tedy tyto předpisy vykládány konzistentně s těmito smlouvami, nebo v co největším možném rozsahu v souladu s nimi. (Svoboda, 2010, s. 38)

Akty vydané na základě Smlouvami svěřených pravomocí vytvářejí spolu se Smlouvami zvláštní autonomní právní řád Unie. Ve SFEU je zakotvena povinnost členských států provádět právo Unie.

Autonomní právní řád má svůj vlastní zdroj, vlastní výkladová pravidla a vlastní principy. Důsledkem doktríny Soudního dvora o autonomii unijního práva je odmítnutí použití mezinárodního práva pro interpretaci unijního práva spolu s vyloučením mezinárodněprávních principů a metod interpretace.

Autonomní právní řád Unie se pro rozpor s vnitrostátním právem použije na území členských států přednostně. Ze zásady přednosti vyplývá, že později přijaté vnitrostátní právo nemůže převážet nad stanovami účinného práva EU.

Přednost aktů EU však automaticky neznamená, že se ta část vnitrostátního práva, která se nepoužije, musí nezbytně zrušit. Vzhledem k povaze vnitrostátních norem je to však častou praxí, z nezrušení by mohl plynout právní rozpor.

„Právo vytvořené smlouvou, tedy autonomní pramen práva, by nemělo být vzhledem ke své zvláštní a původní povaze převáženo vnitrostátními předpisy jakéhokoli charakteru.“ (Syllová, 2010)

„Prvkem vedoucím k autonomnímu právnímu řádu EU je zejména silný smluvní závazek vzájemné loajální spolupráce. Právní řád EU „tvoří integrální součást právního řádu použitelného na území každého členského státu“ (106/77 Simmenthal).“ (Syllová, 2010)

2.2.3 Smíšené smlouvy

V oblastech, kde Smlouvami nebyla Unii svěřena pravomoc, náleží stále členskému státu. Unie má zde pravomoc pouze sdílenou, a to na základě subsidiarity a proporcionality. (Syllová, 2010)

„Podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespádají do její výlučné pravomoci pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní, ale spíše jich z důvodů účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Unie.“ (SEU, čl. 5, odst. 3)

„Podle zásady proporcionality nepřekročí obsah ani forma činnosti Unie rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů.“ (SEU, čl. 5, odst. 4)

„Podle zásady loajální spolupráce se Unie a členské státy navzájem respektují a pomáhají si při plnění úkolů vyplývajících ze Smluv. Členské státy učiní veškerá vhodná obecná nebo zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají ze Smluv nebo z aktů orgánů Unie. Členské státy usnadňují Unii plnění jejích úkolů a zdrží se všech opatření, jež by mohla ohrozit dosažení cílů.“ (SEU, čl. 4, odst. 3)

Článek 4 SEU spojuje svým obsahem zásadu svěřením pravomoci, zachování identity a zásadu loajální spolupráce a zároveň zdůrazňuje rovnost států. Jedná se o ustanovení, která podobně jako hodnoty Unie určují zásady pro stanovení hranic mezi pravomocemi států a Unie v oblastech jejich prolínání.

Vzhledem k postavení všech zásad poskytuje toto ustanovení návod pro stabilizaci uspořádání v integrovaném seskupení. EU zachovává suverenitu členského státu, přičemž členské státy nebudou bránit aktivitám a politikám Unii oprávněně uskutečňovaným tím, že by prostřednictvím svých vlastních kompetencí či nečinností tyto aktivity narušovaly.

Rovnost států zmíněná v čl. 5 je v primárním právu ES/EU bezprecedentní a zakotvuje zásadu rovnosti mezi státy, které uzavírají Smlouvy. (Syllová, 2010, str. 18-19)

„Smíšené smlouvy jsou ty vnější smlouvy EU, jež vedle EU (popř. ESAE) uzavírají na unijní straně i členské státy.“ (Svoboda, 2010, s. 53)

Jsou upraveny v článku 102 Smlouvy o založení ESAE. Není zde výslovně uveden pojem smíšené smlouvy, ale dohody nebo úmluvy uzavírané s třetími zeměmi,

mezinárodní organizací nebo příslušníkem třetí země, jejichž stranami jsou vedle EU jeden nebo více členských států EU.

„Sdílená pravomoc znamená, že jak EU, tak její členské státy smějí v dané oblasti přijímat právně závazné akty.“ (Evropská unie, 2016)

Mezinárodní smlouva může kromě oblastí s pravomocí Unie obsahovat i ustanovení v oblastech, kde Unie nemá žádnou pravomoc, a které jsou ponechány výlučně v kompetenci členského státu. V takovém případě musí být smlouva uzavřena jako smíšená.

V případě, že smlouva zasahuje do oblastí, kde má členský stát s Unií sdílenou pravomoc, může taková smlouva být uzavřena jako smíšená. V tomto případě to však není povinností. Z politických důvodů však členské státy často smíšené formě smluv dávají přednost.

Kromě případů, kdy se smlouva týká oblastí, ve kterých mají pravomoci i členské státy, může být důvodem pro tuto formu i společné financování provádění dohody z rozpočtu Unie a členského státu. (Syllová, 2010, s. 202-221)

Do čl. 216 SFEU byla zapracována judikatura Soudního dvora, která odvodila implicitní vnější pravomoc EU pro uzavírání mezinárodních smluv v případě, že má pravomoc přijímat akty pro splnění společných cílů EU a současně se ukáže, že je nutné do mezinárodních závazků vstoupit. (Tomášek, 2010, s. 114)

Vymezení pravomocí EU je implicitní. To znamená, že se týkají nejen oblastí, které jsou v zakládacích smlouvách vymezeny, ale i těch činností, které jsou nezbytné k dosažení cílů, které tyto smlouvy stanovují.

Unie sdílí pravomoc s členskými státy, pokud jí Smlouvy svěřují pravomoc, která se netýká oblastí uvedených v člancích 3 a 6 SFEU.

„Protokol (č. 25) o výkonu sdílených pravomocí má lépe vymezit rozsah pravomocí vykonávaných Unií v oblasti sdílené s členskými státy. Je uvedeno: „Pokud jde o čl. 2 odst. 2 SFEU týkající se sdílených pravomocí, přijala-li Unie některé oblasti opatření vztahuje se rozsah tohoto výkonu jejich pravomocí pouze na prvky, které jsou upraveny předmětným aktem Unie, a tudíž se nevztahuje na celou oblast.““ (Syllová, 2010, str. 25)

Sdílená pravomoc Unie a členských států se uplatňuje v těchto hlavních oblastech:

- a) „vnitřní trh;
- b) sociální politika, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě;
- c) hospodářská, sociální a územní soudržnost;
- d) zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů;
- e) životní prostředí;
- f) ochrana spotřebitele;
- g) doprava;
- h) transevropské sítě;
- i) energetika;
- j) prostor svobody, bezpečnosti a práva;
- k) společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě.“ (SFEU, čl.4)

„Otázka rozdílu mezi účinkem aktu plynoucí ze svěřené či nesvěřené pravomoci není zatím jinak vyřešena. Její podstatou spor o rozhodování o tzv. kompetenční kompetenci, tj. kdo bude rozhodovat v poslední instanci o tom, zda je sporné rozhodnutí ultra vires, konkrétně, zda to bude národní či unijní orgán.“ (Syllová, 2010)

2.3 Proces schvalování vnějších smluv v EU

Proces sjednávání mezinárodních smluv je shodný pro oba typy smluv, tedy pro unijní i smíšené smlouvy. Dle čl. 216 odst. 2 SFEU jsou členské státy vázány těmito smlouvami nezávisle na tom, zda jsou jednou ze stran uzavírající mezinárodní smlouvu či nikoliv.

Mezinárodní smlouvy se sjednávají a uzavírají dle definovaného postupu v člancích 216-219 ve SFEU, a to bez dotčení ustanovení v článku 207:

Rada dává zmocnění k zahájení jednání, vydává směrnice pro jednání, dává zmocnění k podpisu dohod a uzavírá je. Dále Komise⁶ podává Radě doporučení a Rada přijme rozhodnutí, kterým dá zmocnění k zahájení jednání a v závislosti na předmětu zamýšlené dohody jmenuje vyjednaváče nebo vedoucího vyjednaváčského týmu Unie.

Rada může vyjednaváči vydávat směrnice pro jednání a může určit zvláštní výbor, se kterým musí být jednání konzultováno. Rada přijme na návrh vyjednaváče rozhodnutí, kterým dá zmocnění k podpisu dohody a případně k jejímu prozatímnímu provádění před vstupem v platnost. Rada přijme na návrh vyjednaváče rozhodnutí o uzavření dohody⁷. (SFEU, čl. 218)

„Komise při vedení těchto jednání konzultuje zvláštní výbor, který určí Rada, aby jí v tomto úkolu napomáhal, a řídí se směrnicemi, které jí Rada může poskytnout. Komise podává zvláštní zprávu o stavu jednání.“ (SFEU, čl. 207, odst. 3)

„V těchto člancích však není upravená situace, kdy navržená dohoda bude zasahovat jak do obchodní politiky, tak do oblasti SZBP. Dle ustanovení čl. 218 SFEU do oblasti SZBP je iniciativa svěřena vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a obchodní politiku. Zde si však budou chtít uplatňovat svůj vliv i členské státy, a to zejména v Radě, která je i nadále rozhodujícím činitelem při uzavírání mezinárodních smluv. Komise musí nejen mít projednání obchodních dohod zmocnění rady, ale musí se také řídit jejími případnými instrukcemi.“ (Pítrová, 2010, str. 728)

⁶ týká-li se zamýšlená dohoda výlučně nebo zejména společné zahraniční a bezpečnostní politiky, vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

⁷ Tj, intraunijní schválení

„Rada schvaluje návrh smlouvy buď formou nařízení, anebo rozhodnutí sui generis⁸ bez adresáta, přičemž přednost je dávana spíše ve formě nařízení. V příloze takového aktu je pak text vlastní vnější smlouvy.“ (Svoboda, 2010, s. 50)

⁸ latinsky svého druhu, svérázný

2.3.1 Schvalování unijních mezinárodních smluv v EU

Po výše zmíněném procesu sjednávání smluv Rada přijímá⁹ rozhodnutí o uzavření dohody v okamžiku obdržení souhlasu Evropského parlamentu.

Takový postup je u smluv, které se týkají se:

- i) „dohody o přidružení;*
- ii) dohody o přistoupení Unie k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod;*
- iii) dohody vytvářející zvláštní institucionální rámec zavedením postupů spolupráce;*
- iv) dohody mající významný dopad na rozpočet Unie;*
- v) dohody v oblastech, na něž se vztahuje buď řádný legislativní postup, nebo zvláštní legislativní postup, v němž je vyžadován souhlas Evropského parlamentu.“ (SFEU, čl. 218)*

„V ostatních případech je dohoda uzavírána po konzultaci s Evropským parlamentem. Ten zaujme stanovisko ve lhůtě, kterou může Rada stanovit podle naléhavosti věci. Pokud v této lhůtě stanovisko nezaujme, může rozhodnout Rada.“ (SFEU, čl. 218)

Rada může zmocnit vyjednaváče, aby při uzavírání dohody jménem Unie schválil a přijal změny. A to v případě, že smlouva stanovuje, že tyto změny jsou přijímány zjednodušeně. Rada též může k takovému zmocnění připojit zvláštní podmínky.

„Při sjednávání a uzavírání dohod¹⁰ rozhoduje Rada kvalifikovanou většinou. Při sjednávání a uzavírání dohod týkajících se obchodu se službami, obchodních aspektů duševního vlastnictví a přímých zahraničních investic rozhoduje Rada jednomyslně, pokud dané dohody obsahují ustanovení, pro která je při přijímání vnitřních předpisů vyžadována jednomyslnost.“ (SFEU, čl. 207, odst. 4)

⁹ V případě, že se dohoda netýká výlučně společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

¹⁰ Uvedených v čl. 207, odst. 3

„Nařízení je prostředkem k přijímání jednotné právní úpravy na úrovni celé EU. Uplatní se proto v politikách, které jsou ve výlučné pravomoci EU, ale i v oblasti pravomocí sdílených EU a jejími členskými státy. Pro oblast sdílených pravomocí však musí orgány EU s tímto právním nástrojem zacházet obezřetně s ohledem na zásady subsidiarity a proporcionality.“ (Svobodová, 2010, s. 871)

2.3.2 Schvalování smíšených smluv v EU

„Do této kategorie lze zařadit vnější smlouvy uzavírané v oblasti měnové politiky, společné obchodní politiky, SZBP, spolupráce v trestních věcech. Dále vnější smlouvy uzavírané Komisí nebo vnější smlouvy uzavírané nejen samotnou EU, ale také členskými státy EU.“ (Svoboda, 2009, s. 63)

Výše byl popsán obecný postup uzavírání mezinárodních smluv. Tento postup však není platný pro všechny vnější dohody.

Existuje šest typů, na které se aplikuje zvláštní postup, jedním z nich jsou právě smíšené smlouvy, na kterých bude proces schvalování ukázán.

Vnější smlouvy se zvláštním postupem uzavírání:

1. *„Smíšené smlouvy*
2. *Dohody o systému směnných kurzů*
3. *Obchodní dohody*
4. *Vnější smlouvy Společné zahraniční a bezpečnostní politiky*
5. *Smlouvy týkající se policejní a justiční spolupráce v trestních věcech*
6. *Vnější smlouvy uzavírané Komisí.“ (Svoboda, 2010)*

Dle článku 101 ESAE Společenství může uzavírat mezinárodní dohody, jednání o těchto dohodách a smlouvách vede Komise dle směrnic Rady, uzavírá je Komise s jednomyslným schválením Rady, na rozdíl od smluv s unijním prvkem.

„Dohody nebo smlouvy uzavírané s třetí zemí, mezinárodní organizací nebo příslušníkem třetí země, jejichž stranami je kromě Společenství jeden nebo více členských států, vstoupí v platnost teprve tehdy, když všechny příslušné členské státy oznámí Komisi, že tyto dohody nebo smlouvy se staly použitelnými v souladu s předpisy jejich příslušného vnitrostátního práva. Členské státy jsou povinny sdělovat Komisi návrhy svých dohod a smluv s třetí zemí, mezinárodní organizací nebo příslušníkem třetí země, pokud se tyto dohody nebo smlouvy týkají oblasti působnosti této smlouvy.

Pokud návrh smlouvy či dohody obsahuje ustanovení, která odporují použití této smlouvy, zašle Komise své připomínky zúčastněnému státu, a to do jednoho měsíce po obdržení příslušného sdělení.“ (ESAE, čl 102)

2.4 Proces schvalování vnějších smluv v ČR

„Pravomoc sjednávat a ratifikovat smlouvy přísluší prezidentu republiky, který na základě zmocnění daného mu Ústavou České republiky přenesl rozhodnutím ze dne 28. dubna 1993 (č. 144/1993 Sb.), s výhradou svého jiného rozhodnutí v jednotlivých případech, sjednávání a schvalování smluv, které nevyžadují souhlas Parlamentu, přístup k nim a jejich přijetí na vládu a na její jednotlivé členy.“ (Usnesení vlády ze dne 11.2.2004, č. 131)

Mezinárodní smlouvy jsou členěny dle sjednávání následovně:

- *„prezidentské, které vyžadují souhlas Parlamentu a jejich sjednávání prezident obecným rozhodnutím nepřenesl. Jsou to prakticky všechny významné smlouvy.*
- *vládní, které nevyžadují souhlas Parlamentu a může je dle prezidentova rozhodnutí sjednat vláda.*
- *rezortní (ministerské), které nevyžadují souhlas Parlamentu a týkají se jen jednoho rezortu, kde sjednává a schvaluje smlouvu dle prezidentova rozhodnutí člen vlády, jenž je pověřen řízením příslušného ústředního správního úřadu (ústředního orgánu státní správy).“ (Koudelka, 2009)*

Vymezení pojmů „mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána“ je dáno právem mezinárodním, je tedy potřeba podle tohoto práva provádět výklad. Mezinárodní právo neukládá státům, jak mají splnit své závazky z mezinárodních smluv. Způsob recepce těchto závazků určuje zpravidla ústavní právo. Tyto smlouvy pak vystupují ve dvojí roli: jednak jako pramen mezinárodního práva, jednak jako pramen (součást) práva vnitrostátního.

Stát se nemůže dovolávat ustanovení svého vnitrostátního práva jako důvodu pro neplnění smlouvy. Znamená to, že stát musí učinit potřebná opatření, aby již od doby začátku platnosti smlouvy byla na jejím území plněna. (Pavlíček & Hřebejk, 1998)

Souhlas státu s tím, že bude vázán smlouvou, může být vyjádřen „*podpisem, výměnou listin tvořících smlouvu, ratifikací smlouvy, přijetím, schválením či přistoupením k ní, nebo jiným dohodnutým způsobem.*“ (Pavlíček & Hřebejk, 1998)

Mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána dle mezinárodního práva, mohou být bezprostředně závaznými podle práva vnitrostátního.

Musí jít o smlouvy:

- ratifikované¹¹,
- řádným způsobem vyhlášené tj. ve Sbírce mezinárodních smluv.

„Přijetím ústavního zákona č. 395/2001 Sb., tzv. euronovely (dále jen „euronovela“), došlo k obsahovým změnám článku 10 Ústavy ČR, kdy se změnila množina mezinárodních smluv, na kterou článek 10 Ústavy ČR dopadá, a taktéž právní síla, kterou těmto smlouvám ve vnitrostátním právu propůjčuje.“ (Kučerová, 2012)

Schvalování a implementace mezinárodních smluv se řídí dle Ústavy ČR. Vnější smlouvy EU sjednané ve výlučné pravomoci EU podléhají úpravě článku 10 a Ústavy ČR, smíšené smlouvy pak článku 10.

„Mezinárodní právo samo neukládá státům, jak mají recipovat, tedy přejímat, normy mezinárodního práva. Je tedy obecně na nich, jakou cestu zvolí. Způsobů je několik.“

- **Adopce** neboli osvojení si či použití pravidla mezinárodního práva vnitrostátním soudem v jeho rozhodovací činnosti. Typické pro anglosaský právní systém.
- Kontinentální systémy, kam spadá i Česká republika, jsou založeny na dualistickém vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva, tedy na oddělenosti vnitrostátního práva od práva mezinárodního (bez výslovného aktu zákonodárce není mezinárodní právo součástí vnitrostátního práva). Zde je nejčastějším způsobem **transformace**, tedy zachování doslovného znění mezinárodní smlouvy a její vyhlášení nebo schválení v některé formě vnitrostátního práva (vedle sebe stojí mezinárodní smlouva a zákon).
- Legislativně nejnáročnějším postupem je **adaptace**, tedy obsahově přibližný (nikoli doslovný) přenos mezinárodněprávních závazků a oprávnění do forem vnitrostátního práva. Tento postup v podstatě znamená přizpůsobení obsahu

¹¹ Aby tyto smlouvy splnily podmínky článku 10 Ústavy ČR, musí jimi být Česká republika vázána a k jejich ratifikaci musí dát souhlas Parlament. Musí tak projít ratifikačním procesem a současně musí být vyhlášeny ve Sbírce mezinárodních smluv. (Kučerová, 2012)

mezinárodní smlouvy formě vnitrostátního práva, tedy současně i nejméně citelný zásah do vnitrostátního práva.

- *Posledním způsobem je **inkorporace** neboli „vtažení smluvní normy mezinárodního práva do vnitrostátní právní sféry, aniž by přitom ztrácela formu mezinárodního práva“. Smlouvě se tak propůjčí účinky vnitrostátního práva.“*
(Kučerová, 2012)

„Inkorporační normy jsou v rámci ústavních pravidel determinujících poměr mezinárodního a vnitrostátního práva jedny z nejdůležitějších. Inkorporační normy tak zahrnují zpravidla toliko mezinárodní smlouvy, které se při splnění požadavků obsažených v hypotéze inkorporační normy stávají bez dalšího součástí vnitrostátního práva.“ (Kučerová, 2012)

2.4.1 Schvalování unijních mezinárodních smluv v ČR

Dle výše uvedené charakteristiky dělení smluv na půdě ČR, unijní mezinárodní smlouva je schvalována jako tzv. vládní smlouva a je upravena článkem 10 a Ústavy.

Vládní smlouva je předložena ke schválení vládě nebo prezidentovi, pokud si jej vyžádá. Proces schvalování této smlouvy je rozdělen do tří subprocesů. Nejdříve je projednán a schválen návrh směrnice, pro to je nutné návrh projednat se zúčastněnými ministerstvy a jinými orgány.

Prezident je zároveň informován o návrhu směrnice, dále je směrnice doručena předsedům zahraničních výborů Poslanecké sněmovny a senátu pro informaci. Jejich stanoviska jsou zaslány gestorovi do patnácti dní od doručení návrhu směrnice. Na schválení se kromě gestora podílí zúčastněná ministerstva a jiné orgány.

Po schválení mohou být zahájena expertní jednání, ta probíhají shodně jako u unijních (prezidentských) smluv. Projednání návrhu na sjednání smlouvy je zahájeno předáním vládě (či prezidentovi) ke schválení. Gestor návrh zašle všem členům vlády a vedoucím zúčastněných orgánů. Stanoviska jsou vkládána do elektronické knihovny. Gestor zpracuje připomínky dle jednotlivých stanovisek do návrhu na sjednání smlouvy.

Tento upravený návrh gestor zašle Ministerstvu zahraničních věcí ke spolupodepsání. Při odmítnutí se musí uvést důvod, který bude doručen gestorovi spolu s návrhem nového znění. Ten je posléze předán vládě (nebo prezidentovi) k projednání a ke schválení.

Další postupy jsou jednotné jako u smlouvy prezidentského typu. (Úřad vlády ČR)

„Čl. 206 SFEU přinesl podstatnou změnu, která vyplývá ze svěřeni společné obchodní politiky do výlučné pravomoci Unie, je zjednodušení povahy uzavíraných smluv, které budou napříště uzavírány ve výlučné pravomoci Unie, nikoliv jako v některých případech dosud jako smlouvy smíšené. Eliminace smíšených smluv s sebou nese i ten důsledek, že do schvalování smluv v této oblasti již nebudou zapojeny vnitrostátní parlamenty.“ (Pítrová, 2010, s. 725)

„Zde však lze spatřit rozpor vykládaného práva. Dle aplikace mezinárodních úmluv dle čl. 10 je jasně uvedeno, že v obou případech, tedy jak v případě smíšené smlouvy, tak

smlouvy s unijním prvkem bude smlouva schvalována Parlamentem ČR.“ (Kučerová, 2011)

Rozpor vychází z různých výkladů a chápání unijního práva, o tom pojednává i studie Ministerstva zahraničních věcí¹², která shledává tento stav velmi problematickým a předpokládá vyjasnění a jasné oddělení výkladů článku 10 a 10 a či řešení stavu v budoucnu prvními spory, dle jejichž výsledků a závěrů se bude v budoucích situacích postupovat.

¹² Bončková H., Výzkumný projekt Ministerstva zahraničních věcí RM 03/01/11

2.4.2 Schvalování smíšených smluv v ČR

Smíšená smlouva je schvalována jako vládní mezinárodní smlouva, upravena článkem 10 Ústavy.

Dle článku 10 Ústavy ČR, zjednodušeně řečeno, jsou mezinárodní smlouvy, které splňují definované podmínky, součástí vnitrostátního práva. Otázkou je, zda lze inkorporovanou mezinárodní smlouvu považovat za pramen vnitrostátního práva. Lze vysledovat tři teze:

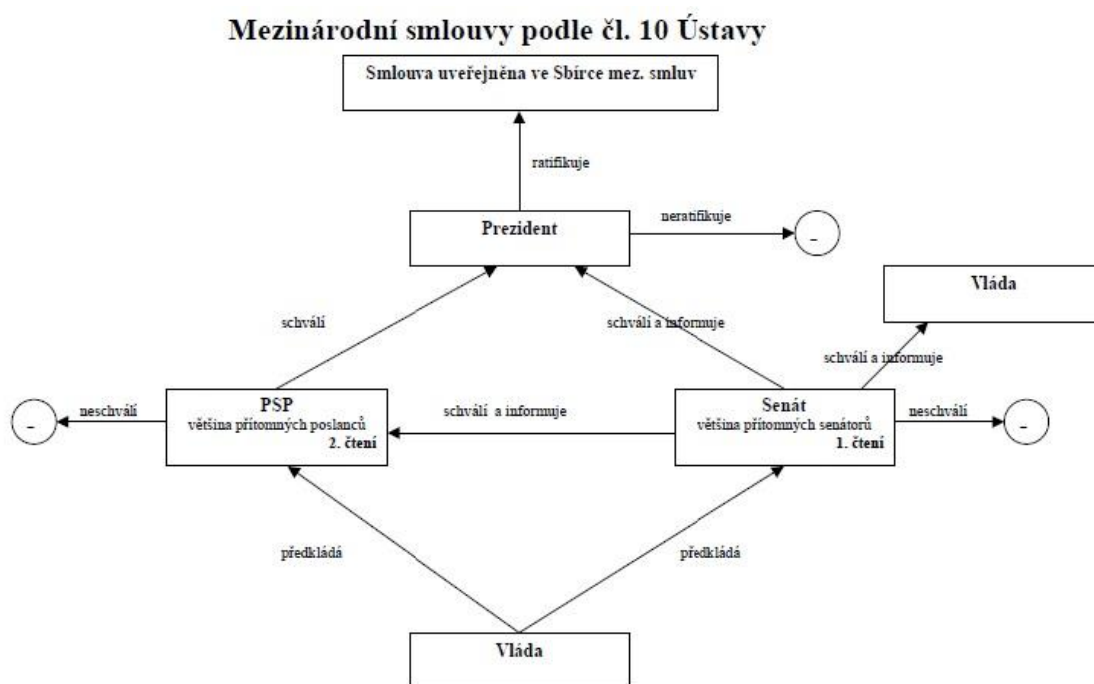
- *„Mezinárodní smlouva se stane vnitrostátním pramenem práva. V průběhu ratifikace nedochází k tvorbě nového právního předpisu. Parlament svůj souhlas s ratifikací uděluje ve formě usnesení.*
- *Mezinárodní smlouvy se pramenem vnitrostátního práva nestávají, ale jejich ustanovení ve formě zvláštních pramenů práva ano.*
- *Mezinárodní smlouva i její ustanovení zůstávají součástí mezinárodního práva, mají i nadále mezinárodněprávní povahu a jsou „cizí“ vnitrostátním pramenům práva, tedy k vnitrostátním pramenům práva nepatří. Tato teze nejvíce odpovídá euronovelou zavedenému inkorporačnímu monismu.“¹³ (Kučerová, 2012)*

„Mezinárodní smlouvy ani jejich ustanovení tak nenabývají formu vnitrostátního pramene práva. Současně jsou ale považovány za součást vnitrostátního právního řádu, čímž je míněno, že „smlouva jakožto prvek právního řádu cizího původu představuje právní regulaci společenských vztahů mezi různými vnitrostátními subjekty i subjekty z vícero států, slouží jako podklad pro uplatňování veřejné moci ve státě atd.“ Toto pojetí svědčí o ochotě vnitrostátního právního řádu integrovat své povaze nepůvodní pravidla.“ (Kučerová, 2012)

O těchto smlouvách se v Poslanecké sněmovně jedná pouze ve dvou čteních. Po prvním čtení přikáže Sněmovna projednání smlouvy příslušnému výboru, většinou výboru zahraničnímu. Ve druhém čtení se koná rozprava, po jejímž skončení se hlasuje o souhlasu Poslanecké sněmovny s návrhem smlouvy. Mezinárodní smlouva je Parlamentem schválena až v okamžiku, kdy souhlas se shodným zněním smlouvy vyjádří obě komory.

¹³ Neexistuje zde pak vztahová hierarchie mezi mezinárodní smlouvou a vnitrostátními prameny práva neboť ustanovení mezinárodní smlouvy mají toliko aplikační přednost před určenými vnitrostátními prameny práva.

Obrázek 2: Schéma schvalování mezinárodní smlouvy v ČR

Zdroj: Úřad vlády ČR, 2016

Zpracovaný návrh směrnice musí být projednán a schválen, na základě toho začne expertní jednání, jehož výsledkem je návrh smlouvy, který je projednán vládou. Vláda odsouhlasí schválení smlouvy, poté probíhá schvalování v obou komorách paralelně. Pokud alespoň jedna z komor návrh zamítne, smlouva nemůže být ratifikována.

V případě, že Parlament jako celek dal souhlas k ratifikaci, smlouvu postupně podepisují prezident a předseda vlády. Takto schválená a podepsaná smlouva je předána k vyhlášení ve Sbírce mezinárodních smluv. Celý proces schvalování tohoto typu smlouvy je rozdělen do pěti dílčích subprocessů.

Prvním je projednání a schválení návrhu směrnice, kdy se projednaný a schválený návrh konzultuje s příslušnými ministerstvy a dalšími orgány a předsedou Legislativní rady vlády (LRV). Současně je také návrh zaslán prezidentovi k vyjádření jeho stanoviska a předsedům zahraničních výborů Poslanecké sněmovny a Senátu pro informování. Tyto strany zasílají svá stanoviska gestorovi. Spolu s gestorem, předsedou Legislativní rady vlády a prezidentem hlasují o schválení.

Na základě expertního jednání, je vytvořen návrh na sjednání smlouvy. Projednání návrhu na sjednání smlouvy probíhá na úrovni vlády. Návrh se nejprve zašle k zaujetí stanoviska všem členům vlády, vedoucím zúčastněných orgánů, předsedovi LRV a prezidentské kanceláři a dále jsou o něm informováni předsedové zahraničních výborů PSP a Senátu. Po vytvoření stanovisek předseda LRV rozhodne o nutnosti předložit návrh na sjednání smlouvy i Legislativní radě jako celku, pokud ne, rozhoduje sám. Po připomínkování je návrh připraven k projednání a schválení.

Schválení smlouvy v Poslanecké sněmovně probíhá tak, že Vláda předá návrh předsedovi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, ten jej doručí poslancům a organizačnímu výboru. Návrh zde prochází dvěma čteními. V prvním čtení výbory vytváří stanoviska ke smlouvě, ty mohou smlouvu doporučit odsouhlasení k ratifikaci či nikoliv. V tomto čtení lze zamítnout smlouvu. Během následujících šedesáti dní výbory vypracují své stanovisko, doručeno je minimálně 24 hodin před zahájením druhého čtení.

Ve druhém čtení může být opět podán návrh na posouzení ústavnosti, průběh čtení je totožný jako u prvního. Závěrečné hlasování Poslanecké sněmovny může přinést čtyři možnosti výsledku, v případě, že se jedná o hlasování o ratifikaci smlouvy PSP, může souhlasit či nesouhlasit, stejně tomu tak je, když se hlasuje o odstoupení od mezinárodní smlouvy. Gestor je o výsledcích informován systémem eKLEP.

Schválení mezinárodní smlouvy v Senátu je zahájeno předložením návrhu vládou předsedovi Senátu, ten návrh rozešle senátorům a organizačnímu výboru. Výbory Senátů návrh projednají během šedesáti dní. Návrh na schválení smlouvy může být odročen nebo přijat.

Pokud je návrh přijat, je postoupen Ústavnímu soudu k projednání ústavnosti. Pokud je nalezen rozpor s ústavností, předseda Senátu informuje vládu, gestora a prezidenta republiky. V případě, že žádný z návrhů výborem přijat nebyl, výbor hlasuje o doporučení Senátu k souhlasu s ratifikací smlouvy. Závěrečné hlasování Senátu může mít tyto podoby - souhlas/nesouhlas s ratifikací či odstoupením od smlouvy. (Úřad vlády ČR)

Schválená smlouva, která byla úspěšně schválena Parlamentem je postoupena k tisku, poté je zaslána na Ministerstvo zahraničních věcí a do Ústavu pro jazyk český Akademie věd. Ministerstvo pak nejdéle v den vstupu smlouvy v platnost se ke smlouvě vyjádří, poté je smlouva vyhlášena ve sbírce mezinárodních smluv. Po vyhlášení prezidentské smlouvy může být potřeba přijmout zákonnou úpravu, avšak před jejím přijetím musí gestor požádat Ministerstvo zahraničních věcí o stanovisko. (Úřad vlády ČR)

Stát může navrhovanou dohodu či smlouvu uzavřít teprve tehdy, když odstraní pochybnosti Komise nebo když poté, co na základě jeho návrhu vydal Soudní dvůr Evropské unie neodkladně usnesení o souladu ustanovení navrhované dohody nebo smlouvy s touto smlouvou, tomuto usnesení vyhověl. Návrh může být předložen Soudnímu dvoru Evropské unie kdykoli poté, co stát obdržel námitky Komise.

Zásadním rozdílem oproti klasickým vnějším smlouvám je v procesu schvalování smíšených smluv možnost použití práva veta, i když v orgánech EU již hlasovali pro uzavření vnější smlouvy. Smíšené smlouvy kladou zvýšené nároky na spolupráci orgánů EU se členskými státy, a to nejen při uzavírání smluv, ale i při její aplikaci. Procesní náročnost též nese značné zpoždění použitelnosti příslušných smluv. (Svoboda, 2010, s. 55)

2.5 Role jednotlivých institucí EU a ČR v procesu schvalování mezinárodních smluv v EU

V této kapitole jsou charakterizovány role zákonodárných institucí České republiky a Evropské unie, které sehrávají důležitou roli při sjednávání a schvalování mezinárodních smluv.

Na úrovni EU je charakterizována Evropská rada, Rada EU, Evropská komise, Evropský parlament a Soudní dvůr EU.

Za Českou republiku je popsána role Parlamentu ČR, Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR, Prezidenta republiky a Ústavního soudu ČR.

2.5.1 Zákonodárné instituce EU

„Vnější vztahy se dotýkají většiny oblastí spadajících do pravomoci EU. Proto se jimi zabývají všechny základní orgány EU, zejména Rada EU a Evropský parlament. Dále pak Vysoká představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a Evropská služba pro vnější činnosti.“ (Svoboda, 2010, s. 9)

Evropská rada

Je nejvyšším orgánem EU a je složen z hlav států či vlád členských zemí. (Srnová, 2010)

Sdružuje vedoucí představitele EU a společně vytvářejí politický program EU, jednání probíhají čtvrtletně formou summitů. Je jednou ze sedmi hlavních institucí EU. (Evropská unie)

„Zastupuje členské státy a dává nejdůležitější podněty pro rozvoj EU a vymezuje její obecné politické směry a priority. Jedná se o kolektivní nepermanentní mezivládní orgán.“(Svoboda, 2011, s. 46-48)

ER se souhlasem předsedy Komise kvalifikovanou většinou jmenuje Vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku¹⁴. A dle čl 18/1 SEU jej může stejným postupem i odvolat. Předseda ER zastupuje EU navenek, nečiní-li tak VP-ZVBP či Komise.“ (Svoboda, 2010, s. 9)

Evropská rada neschvaluje právní předpisy, má však pravomoc k předložení legislativního návrhu, a to na požádání Evropské komise. (Evropská unie)

Rada Evropské unie

Členy Rady jsou ministři všech členských zemí, projednávají a schvalují jednotlivé předpisy, a to pro koordinaci jednotlivých politik. Ministři členských zemí mohou přijímat jménem vlád, které zastupují, závazky k realizaci kroků či opatření, která byla schválena na zasedání.

Mezi hlavní úkoly Rady EU patří vyjednávání a schvalování zákonů EU společně s Evropským parlamentem, a to na základě návrhů Evropské komise. Dále Rada formuje zahraniční a bezpečnostní politiku EU dle pokynů Evropské rady.

¹⁴ VP-ZVBP - vysoký představitel unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

Rada také uzavírá dohody mezi EU a další stranou, tj. další země či mezinárodní organizace. (Evropská unie)

„Dle strategických směrů Evropské rady „vytváří“ vnější vztahy Rada pro zahraniční věci¹⁵, ta také zajišťuje soudržnost činnosti EU (dle č. 16/6/3 SEU) FAC též předsedá VP-ZVBP (čl. 16/9/ a 27/1 JŘ Rady), může být zastoupen rotujícím předsedou Rady dle č. 23/3 JŘ Rady.“ (Svoboda 2010, s. 9)

„Rada pro zahraniční věci koordinuje vnější činnost Unie podle strategických směrů vymezených Evropskou radou a zajišťuje soudržnost vnější činnosti Unie. V její kompetenci je celá vnější činnost Unie, zejména společná zahraniční a bezpečnostní politika, společná obchodní politika, rozvojová spolupráce a humanitární pomoc. Je jedinou formací Rady, pro kterou neplatí rotující předsednictví. Jejím předsedou je Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku volený na pětileté funkční období.“ (Euroskop, 2015)

Evropská komise (Komise)

Komise představuje výkonnou moc EU a má „největší význam pro praktické fungování vnějších vztahů. (Svoboda, 2010, s. 9)

Je to politicky nezávislý orgán a je jediným, který je odpovědný za předkládání návrhů nové evropské legislativy. Má odpovědnost za provádění rozhodnutí a Evropského parlamentu a Rady EU. (Evropská unie)

Mezi hlavní úkoly Komise patří předkládání návrhů nových právních předpisů, řízení politiky EU a přidělování finančních prostředků z rozpočtu EU. Nese zodpovědnost spolu se Soudním dvorem „za zajištění řádného uplatnění práva EU ve všech členských státech.“ Dále Komise zastupuje EU v mezinárodních organizacích, a to zejména v oblasti obchodní politiky a humanitární pomoci. (Evropská unie)

Na vnější vztahy jsou zaměřena čtyři generální ředitelství (direktoráty) Komise. Jedná se o DG External Relations (Vnější vztahy), DG Enlargement (Rozšíření), které připravuje možné přistoupení kandidátských zemí vč. formulování příslušných politik. DG Trade (Obchod) „spravuje společnou obchodní politiku, která je ve výlučné

¹⁵ FAC- **Foreign Affairs Council**

pravomoci EU.“ Posledním je DG Development (Rozvojová spolupráce). (Svoboda, 2010, s. 9)

Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku je pozice zaujímající *„diplomatickou funkci vytvořenou Lisabonskou smlouvou, která kumuluje několik dosavadních funkcí z oblasti vnějších vztahů a bezpečnostní politiky. Vznikem tohoto postu se EU snaží o větší soudržnost, viditelnost a účinek svých aktivit navenek, mimo EU. Člověk na této pozici je jmenován Evropskou radou a s jeho jmenováním musí souhlasit i předseda Evropské komise. Jelikož funguje i jako místopředseda Komise, musí projít schvalováním v Evropském parlamentu. Pokud bychom měli tento post přirovnat k některé z vnitrostátních funkcí, jednalo by se o místo ministra zahraničí.*“ (Srnová, 2010)

Tuto pozici v současné době zastupuje Catherine Ashton.

Předseda Komise dle čl. 17/6/ SEU *„vymezuje směry, v jejichž rámci Komise plní své úkoly“*. (čl. 17/6/ SEU). VP-ZVBP při plnění svých úkolů jakožto místopředseda Komise podléhá předsedovi a jeho *„vymezení směrů“* i v oblasti vnějších vztahů. (Svoboda, 2010, s. 9)

Evropský parlament (EP)

Evropský parlament je zákonodárným orgánem EU. Vykonává tři hlavní funkce, a to legislativní, dozorčí a rozpočtovou. Legislativní funkce spočívá ve schvalování právních předpisů EU, rozhoduje v otázkách mezinárodních dohod, o rozšiřování EU, tedy o přistupování nových členských států a kontroluje pracovní program Komise.(Evropská unie)

„Vykonává především politickou kontrolu v oblasti vnějších vztahů dle čl. 14/1 SEU. Dále legislativní a rozpočtové pravomoci a je pravidelně konzultován s VO-ZVBP k základním otázkám společné zahraniční a bezpečnostní politiky dle čl. 36 SEU. Problémem může být přístup europoslanců k utajovaným dokumentům a informacím v této oblasti, to však řeší interinstitucionální dohoda.

Na předložený návrh má stejný vliv jak rozhodnutí Rady EU, tak EP. Postup spolurozhodování se tím stává řádným a standardním legislativním postupem a Evropský parlament se dostává na úroveň rovnocenného partnera Rady EU. Zákonodárná a tím i kontrolní pravomoc EP se tak posiluje. Na druhou stranu Evropský

parlament nemá dodnes legislativní pravomoci; ty má jen Evropská komise.“ (Srnová, 2010)

EP je zapojen do sjednávání mezinárodních smluv vyplývajících ze subsidiárního užití čl. 218 SFEU.

Soudní dvůr Evropské unie (SDEU)

Mezi hlavní funkce patří dohled na jednotnost výkladu a aplikace práva ES, kontrola legitimacy rozhodování Rady a Evropské komise, možnost aktivně vynutit splnění svého rozhodnutí proti státům. (Euroskop, 2015)

„Soudní dvůr Evropské unie je vrcholným orgánem, který dohlíží nad dodržováním práva uvnitř EU. Má nezastupitelnou roli při výkladu a provádění zakládajících smluv.“ (SEU, čl. 19)

2.5.2 Zákonodárné instituce České republiky

Parlament

Parlament se skládá ze dvou komor, horní (Poslanecká sněmovna) a dolní (Senát). Vykonává zákonodárnou moc. Dle článku 49 Ústavy ČR dává parlament souhlas¹⁶ k ratifikaci mezinárodních smluv, a to

- a) „*upravujících práva a povinnosti osob,*
- b) *spojeneckých, mírových a jiných politických,*
- c) *z nichž vzniká členství České republiky v mezinárodní organizaci,*
- d) *hospodářských, jež jsou všeobecné povahy,*
- e) *o dalších věcech, jejichž úprava je vyhrazena zákonu.“*

Kontroluje dodržování zásady subsidiarity.

Poslanecká sněmovna

Podává návrhy zákonů (smluv), podílí se na schválení mezinárodní smlouvy spolu se Senátem.

„K přijetí ústavního zákona a souhlasu k ratifikaci mezinárodní smlouvy uvedené v čl. 10 a odst. 1 je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců a třípětinové většiny přítomných senátorů.“ (čl. 39, Ústava ČR)

Senát

Senát Parlamentu ČR je účast v legislativním procesu, a to zejména při projednávání *„návrhů zákonů, mezinárodních smluv, evropské legislativy. Senát rovněž projednává petice, vyslovuje souhlas se jmenováním soudců Ústavního soudu, volí členy Rady Ústavu pro studium totalitních režimů.“*

Všechny senátní tisky, včetně evropských tisků, projednávají nejprve senátní výbory či komise a následně jsou zařazeny na pořad schůze Senátu. Zatímco zákony postoupené Poslaneckou sněmovnou jsou na plénu Senátu projednávány pouze jednou, senátní iniciativy projednává Senát ve dvou čteních.“ (Senát ČR)

Podílí se na schválení mezinárodní smlouvy spolu s Poslaneckou sněmovnou.

¹⁶ Souhlas obou komor

„Jednání o mezinárodních smlouvách není považováno za legislativní funkci. Zahraniční politika patří v parlamentních demokraciích tradičně do kompetence exekutivy. V České republice se určité mezinárodní smlouvy sjednané vládou schvalují v Parlamentu oběma komorami. Smlouvy, které vyžadují souhlas Parlamentu, jsou vyjmenovány v Ústavě České republiky v čl 49. Kromě toho souhlas Parlamentu vyžadují mezinárodní smlouvy o státních hranicích, a to ve formě ústavního zákona. Zvláštní postavení mají dále mezinárodní smlouvy, kterými se přenáší některé pravomoci orgánů České republiky na mezinárodní organizaci nebo instituci. Tyto smlouvy musí být schváleny v Parlamentu oběma komorami ústavní většinou nebo musí být schváleny celostátním referendem, pokud to stanoví ústavní zákon.

Ostatní mezinárodní smlouvy souhlas Parlamentu nevyžadují a jsou přijímány vládou České republiky a ratifikovány prezidentem republiky.

O mezinárodních smlouvách se v Poslanecké sněmovně jedná pouze ve dvou čteních. Po prvním čtení přikáže Sněmovna projednání smlouvy příslušnému výboru, většinou výboru zahraničnímu. Ve druhém čtení se koná rozprava, po jejímž skončení se hlasuje o souhlasu Poslanecké sněmovny s návrhem smlouvy. Mezinárodní smlouva je Parlamentem schválena až v okamžiku, kdy souhlas se shodným zněním smlouvy vyjádří obě komory.“(Parlament ČR)

Prezident

„Prezident republiky jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi, svolává zasedání Poslanecké sněmovny, rozpouští Poslaneckou sněmovnu, pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády, jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy, jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu, má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního a podepisuje zákony. Prezident republiky sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy.“ (Ústava ČR, čl. 62-63)

Ústavní soud

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti, postavení a kompetence, kterými vykonává svou činnost, jsou zakotveny v Ústavě ČR.

„Ústavní soud rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a a čl. 49 s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací. Do rozhodnutí Ústavního soudu nemůže být smlouva ratifikována.“ (Ústava ČR, čl. 87)

„Rozhodnutí Ústavního soudu, kterým byl podle čl. 87 odst. 2 vysloven nesoulad mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem, brání ratifikaci smlouvy do doby, než bude nesoulad odstraněn.“ (Ústava ČR, čl. 89)

3 METODIKA

Prvním krokem pro vypracování této diplomové práce bylo prostudování dostupných zdrojů vztahujících se k danému tématu. Jednalo se o odbornou literaturu, smlouvy, zákony, směrnice či nařízení, ale i o časopisecké články, webové stránky zájmových skupin či televizní pořady či záznamy konferencí.

Ve druhém kroku byla data a informace analyzovány. Jednalo se zejména o systém schvalování mezinárodních smluv unijních a smíšených, a to na úrovni EU a ČR, dále pak o role jejich institucí. Tato data byla syntetizována zanesena do logického rámce problematiky.

Třetí část byla věnována analýze samotné smlouvy TTIP. Byly zde komparovány studie, které se zabývají dopadem této smlouvy. Byly porovnány různé přístupy, názory či pohledy na téma. Byla provedena syntéza načerpaných informací a poznatků.

Čtvrtá část spočívala v telefonických rozhovorech s vybranými osobami. Na úrovni Evropské unie byl veden rozhovor s mluvčím Evropského parlamentu jedné politické strany. Na úrovni České republiky byl osloven poslanec Parlamentu ČR. V obou případech vedly dotazy k aktuálnímu stavu vyjednávání smlouvy a k případným náležitostem při schvalování smlouvy jako takové.

V poslední části byla shrnuta celá práce a vyvozeny závěry a zjištění. Také byla zodpovězena výzkumná otázka, která zní, zda je pro ČR, jako členský stát, výhodnější, aby byla TTIP přijata jako smlouva unijní nebo jako smlouva smíšená. A z jakého důvodu.

Základním cílem této práce je přiblížit problematiku vnějších smluv a zhodnotit dopad na právní řád ČR.

3.1 Seznam použitých zkratek

BEUC - Bureau Européen des Unions de Consommateurs

CEBRE - The Czech Business Representation

CETA - The Comprehensive Economic and Trade Agreement

ČR - Česká republika

DG - Directorates general

ECI - European Citizens' Initiative

EP - Evropský parlament

ER - Evropská rada

ESAE - Evropském společenství pro atomovou energii

ETUC - The European Trade Confederation

EU - Evropská unie

FAC - Foreign Affairs Council

FTA - Free trade Agreement

HDP - Hrubý domácí produkt

MPO - Ministerstvo průmyslu a obchodu

MZV - Ministerstvo zahraničních věcí

Sb.m.s. - Sbírka mezinárodních smluv

SBZP - Společné zahraniční a bezpečnostní politiky

SDEU - Soudní dvůr Evropské unie

SEU - Smlouva o Evropské unii

SFEU - Smlouva o fungování Evropské unie

TTIP - Transatlantická dohoda o obchodu a investicích

USA - Spojené státy americké

VP-ZVBP - Vysoký představitel unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

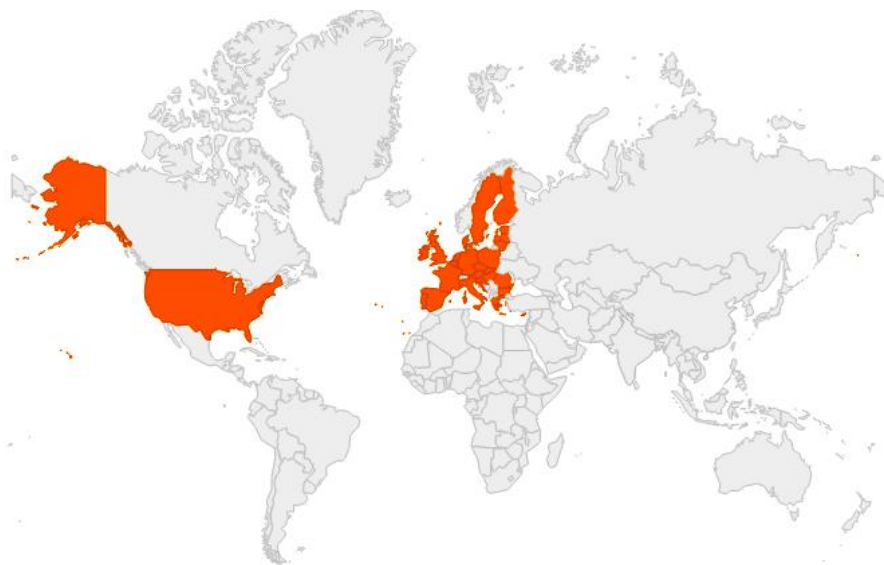
4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Transatlantická dohoda o obchodu a investicích

„*Transatlantické obchodní a investiční partnerství*¹⁷ je název pro novou dohodu mezi Spojenými státy americkými¹⁸ a Evropskou unií, která si klade za cíl plně liberalizovat vzájemný obchod a investice.“ Dohoda by měla upravovat komplexní záležitosti obchodní a investiční spolupráce. (Businessinfo, 2016)

Níže uvedená mapa zobrazuje oblast působení smlouvy TTIP.

Obrázek 3: Oblast působení partnerské dohody TTIP

Zdroj: Peak Resources, 2014

Vyjednávání dohody začalo v roce 2013 a probíhá dodnes¹⁹. Lze předpokládat, že trvání tohoto vyjednávání ještě potrvá, jelikož 22. února 2016 bylo zahájeno již 12. vyjednávací kolo.

USA a EU jsou největšími světovými obchodníky a investory, a to jak sobě navzájem, tak pro většinu třetích zemí. Dále portál Businessinfo uvádí, že „*celková obchodní*

¹⁷ Dále jen TTIP (Transatlantic trade and investment partnership)

¹⁸ Dále jen USA.

¹⁹ Psáno v březnu roku 2016.

výměna mezi EU a USA dosáhla v roce 2013 hodnoty 790 miliard EUR. Každý den mezi EU a USA probíhá obchod se zbožím a službami za 2 miliardy EUR. Vzájemné přímé investice dosahují výše téměř 3 biliony EUR."

Dle Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky²⁰ by se jednalo o propojení dvou největších ekonomik světa, které vytváří téměř polovinu světového bohatství.

Vzhledem k výše uvedeným hodnotám objemu obchodu a investic, se bude bez pochyb jednat o jednu z největších a nejvýznamnějších bilaterálních dohod o volném obchodu. Tato mezinárodní smlouva bude ovlivňovat mezinárodní obchod obou stran, a to zejména po formativní stránce.

Vedle všech dílčích cílů tato dohoda směřuje k návratu globálního hospodářského těžiště zpět do euroatlantického prostoru, a to díky spojení obchodního prostoru v USA a EU. Díky tomu mohou tak lépe konkurovat např. asijskému rychle se rozvíjejícímu trhu, kam se centrum světového obchodu a průmyslu pomalu přesunulo v uplynulých desetiletích.

Tento obchodní prostor by posílil před konkurencí zejména sjednocenou regulatorikou a jakostními standardy napříč všemi oblastmi.

Mělo by se jednat o partnerství, které otevře pomyslné dveře do obchodní zóny partnera. Jednalo by se však i o možnost zúčastnit se arbitráže v partnerské zemi.

Ovlivněn by byl i pracovní trh transatlantické dohody.

„Analýzy ukazují, že nárůst obchodu by mohl vést k vytvoření dalších cca 1,3 milionu nových pracovních míst v Evropské unii. V rámci EU by z dohody získaly nejvíce státy, které již dnes s USA intenzivně obchodují, především pak Velká Británie. Nadprůměrně by z dohody získaly i státy tzv. jižního křídla EU, které jsou dnes nejvíce postiženy ekonomickou krizí. Pozitivní očekávání od dohody má však i Česká republika.“ (Businessinfo, 2016)

Dle MPO nejaktuálnějšími tématy pro vyjednávání dohody jsou tarifní nabídky, odstraňování bariér na trhu s veřejnými zakázkami a definování cílů v regulatorní spolupráci.

²⁰ Dále jen MPO.

Česká republika jasně podporuje myšlenku volného obchodu, a to díky své otevřené ekonomice. USA jsou tradičním obchodním partnerem a jsou nejdůležitější oblastí pro vývoz zboží ČR, celkový objem se ročně pohybuje kolem 4mld USD. V příloze 1 a 2 této práce lze nalézt podrobnější informace o obchodu mezi USA a ČR.

MPO také uvádí, že ze šesti nově vzniklých pracovních míst vznikne jedno díky exportu. Ministerstvo zajišťuje také komunikaci s cílovou skupinou na české straně, tedy malými a středními podniky a bere v potaz jejich rady a připomínky v jednání o dohodě.

Problematikou exportu, volného obchodu a dalších příbuzných témat dohody TTIP se zabývají různé portály a instituce.

Portál Businessinfo.cz je základní součástí informační sítě pro podnikatele a exportéry, je realizován Českou agenturou na podporu obchodu (CzechTrade)²¹. Jsou zde zveřejňovány meziresortní spolupráce v oblasti podpory rozvoje, dále publikace institucí veřejné správy, komor a svazů týkající se exportu.

CEBRE²², Česká podnikatelská reprezentace při EU, vytvořena Hospodářskou komorou ČR, Svazem průmyslu a dopravy ČR a Konfederací zaměstnavatelských svazů ČR, s cílem reprezentovat a hájit zájmy českých podnikatelů před evropskými institucemi a podnikatelskými federacemi. CEBRE je podporována CzechTrade. (CEBRE)

ETUC²³ je organizace reprezentující zaměstnance v rámci celé EU, cílem je silnější slovo této skupiny a také jeho vyslyšení u institucí EU, a to zejména u vyjednávání důležitých dokumentů ovlivňujících pracovní trh a zaměstnance. (ETUC)

BEUC²⁴, Organizace evropských spotřebitelů, zabývající se právem a ochranou spotřebitele na evropské úrovni. Snaží se o komunikaci a dialog o možných benefitech, ale i o rizicích, které dohoda může přinést. Jedním z takových projektů je např. TACD (Trans Atlantic Consumer Dialogue), kde jsou projednávány možné dopady dohody na spotřebitele. (BEUC)

²¹ Příspěvková organizace MPO

²² The Czech Business Representation

²³ The European Trade Confederation

²⁴ The European Consumer Organization

4.1.1 Tři pilíře dohody

Dohoda TTIP ve své konečné podobě bude rozčleněna do 24 kapitol a následujících třech pilířů:

1. Přístup na trh.

První pilíř je zaměřen na odstranění tarifních bariér pro umožnění a zjednodušení obchodu. Jednalo by se o vytvoření jakési celní unie, kde vně by byla cla a celní procedury eliminovány.

2. Regulační spolupráce.

Účelem a cílem tohoto pilíře je vytvoření vhodných právních předpisů pro obě strany smlouvy, mělo by se jednat o eliminaci obchodních překážek, které povedou ke zjednodušení spolupráce v oblasti obchodu a investic. Přičemž cílem je zachovat stávající úroveň ochrany zdraví, životního prostředí a ochranu spotřebitelů.

3. Pravidla.

Ochrana investic a tvorba stabilního investičního prostředí se klade za cíl u třetího pilíře. Půjde zejména o vytváření podhoubí pro růst konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Dále dle podkladu²⁵ Úřadu vlády by mělo jít také o harmonizaci pravidel pro řešení sporů, to by vedlo i ke zvýšení právní jistoty investorů a vliv na jejich strategická rozhodnutí.

²⁵ sekce pro evropské záležitosti úřadu vlády - dohoda o transatlantickém obchodním a investičním partnerství - doplňující podklad

4.1.2 Cíl TTIP

Cílem TTIP je odstranění obchodních překážek, uvolnění a otevření trhů se službami a veřejnými zakázkami, dále by měla sjednotit regulatoriku a umožnit tak posílení role obou stran při nastavování standardů mezinárodního obchodu.

Dohoda by měla pomoci malým a středním podnikům v překonávání obchodních bariér v transatlantickém trhu, které jsou dosud velmi často nastavené tak, že je zvládnou překonat jen mezinárodní společnosti či větší korporáty.

4.1.3 Předpokládané dopady smlouvy

Studie²⁶ londýnského Centra výzkumu ekonomiky²⁷ vedená Josephem Francoisem odhaduje možné široké dopady odstranění tarifních a netarifních překážek transatlantického obchodu. Porovnává zde dvě možnosti působení dohody, jedna méně a druhá více ambiciózní. Předpokládané hodnoty makroekonomického efektu jsou zaznamenány v níže uvedené tabulce. První varianta dohody byla zaměřena pouze na liberalizaci obchodu²⁸, omezení se týkalo regulace tarifních překážek.

Tabulka 1: Shrnutí makroekonomického efektu

	Omezení plynoucí z dohody :			Dohoda: méně ambiciózní	Dohoda: více ambiciózní
	cla	služby	veřejné zakázky		
Změna v HDP					
EU, mil. EUR	23,753	5,980	6,367	68,274	119,212
USA, mil. EUR	9,447	7,356	1,875	49,543	94,904
Oboustranný export					
z EU do USA, mil. EUR	43,840	4,591	6,997	107,811	186,965
z USA do EU, mil. EUR	53,770	2,859	3,411	100,9,9	156,000
Celkem export					
extra-EU, mil. EUR	43,640	5,777	7,136	125,232	219,970
USA, mil. EUR	57,330	5,488	5,942	142,071	239,543

Zdroj: Zpracování vlastní, data ze studie Reducing Barriers to trade and Investment, 2013

Druhá, ambicióznější varianta²⁹, v níž je zahrnuta komplexní obchodní a investiční liberalizace, jedná se tedy o zásah do tarifních a netarifních překážek obchodu a investic.

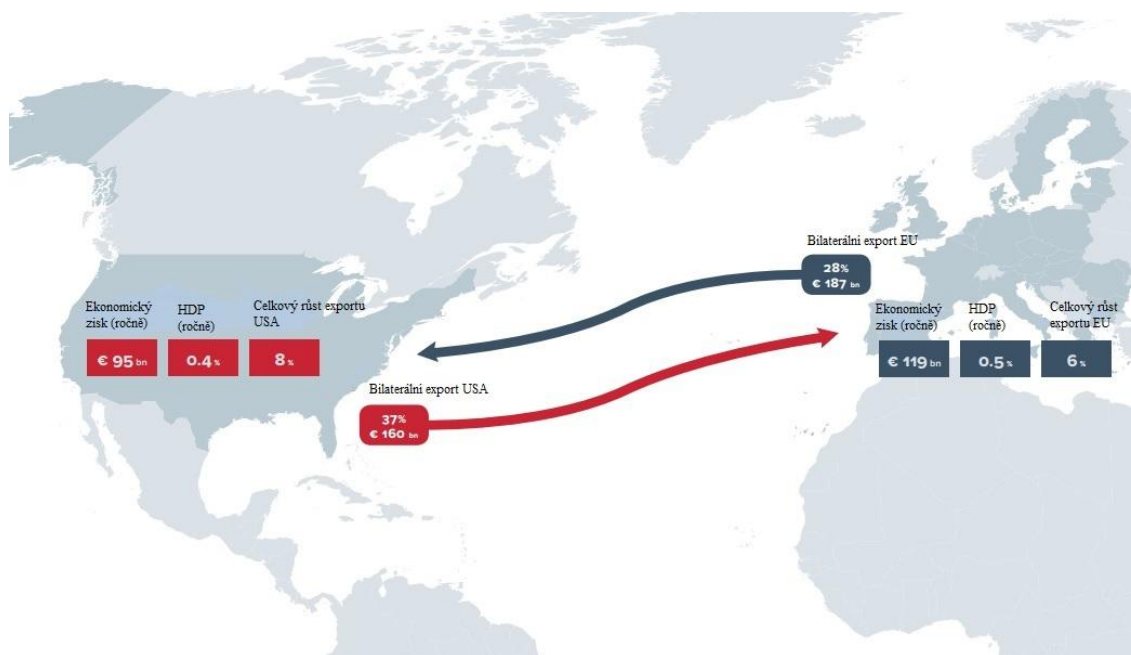
²⁶ Studie byla vypracována v březnu 2013 na žádost Evropské komise, spadající pod rámec TRADE10/A2/A16.

²⁷ The Centre for Economic Policy Research

²⁸ Tzv. varianta FTA Free trade Agreement

²⁹ Tzv. varianta NTB Non- tariff Barriers

Obrázek 4: Efekt dohody TTIP na HDP a export USA a EU

Zdroj: Úprava vlastní, World Trade Institute, TTIP and The EU Member States, 2016

Uzavření dohody TTIP³⁰ by mohlo ovlivnit růst HDP Evropské unie až o 0,5% a USA o 0,4%. Výnos EU v roce 2027 by se měl pohybovat mezi 68 – 119 miliardami EUR, zisky USA mezi 50 – 95 miliardami, jak je výše uvedeno v tabulce.

Export EU do USA by měl vzrůst téměř o 28% a dosahovat hodnoty mezi 108 -187 miliardami EUR, dovoz zboží USA do EU by měl pohybovat v rozmezí 100 – 156 miliard EUR. To je znázorněno výše na mapě.

S expanzivním růstem exportu ruku v ruce poroste i potřeba nových pracovních míst, výzkumu a vývoje, rozvoje infrastruktury atp. Dle této studie by se v případě Unie jednalo zejména o expanzi exportu s motorovými vozidly, což by mělo příznivý dopad i na Českou republiku, pro kterou je automobilový průmysl pomyslným „tahounem“ ekonomiky.

Tato dohoda jednoznačně otevírá dveře na ještě nedobyté trhy zejména malými a středními podniky a bude velkým motorem pro růst ekonomiky a rozvoj, a to na obou stranách dohody.

³⁰ Dle zmiňované studie a za takto uvedených podmínek.

4.1.4 Možné problémy

Vzhledem k pravděpodobně obrovskému přínosu této dohody jsou zde i opačné názory, či rozporuplné a dosud nezodpovězení či nezodpovězené aspekty.

Větší přehlednost a průhlednost dění by měla pomoci zvýšená transparentnost vyjednávání, na kterou poukázala i eurokomisařka Cecilia Malmström v listopadu 2014, dle Businessinfo.cz. Jednání o této smlouvě byla zahájena již v roce 2013, avšak první informace návrhu obsahu smlouvy pronikly na veřejnost až v říjnu roku 2014. (Businessinfo, 2016)

S netransparentností se ruku v ruce pojí i nedostatek informací, který je vzhledem k důležitosti smlouvy nestandardní.

Např. cílová skupina malé a střední podniky, nebyla dostatečně seznámena s obsahem návrhů smlouvy, nezná základní principy, na kterých bude dohoda stavěna.

Evropská komise se snaží čelit těmto kritikám a na jejich popud začala od začátku roku 2015 zveřejňovat vyjednávací texty konkrétních kapitol dohody TTIP.

John Hilary, výkonný ředitel organizace War of Want³¹ poukazuje na zatajování obsahu smlouvy a její možný negativní dopad na společnost v podobě ztráty pracovních míst, a to v objemu až 1 milion pozic, podobné obavy zmiňovala i Helena Svatošová, jednatelka Iuridicum remedium v pořadu Hyde Park³².

Hilary dále uvádí spekulaci, že smlouvu sjednávají vlády a představitelé největších obchodních korporací světa. A to pro upevnění pozic a zajištění hladkého obchodování na daných územích.

Petersmann uvádí, že vyjednávači TTIP mají snahu co nejvíce potlačit hlas opozice smlouvy a upřednostňují hospodářské a spotřebitelské zájmy pro úspěšné dokončení vyjednávání smlouvy.

Firth se zabývá problematikou ochranných známek, jejichž právní úprava by byla pozměněna při schválení TTIP a porovnává stav se smlouvou TPP.

Možné negativní dopady byly ukázány na základních pilířích TTIP:

³¹ Organizace The War of Want byla založena v roce 1951 a bojuje proti chudobě a bezpráví.

³² Vysílání České televize, ČT24, 4. 2. 2015

- Deregulace. Jednalo by se o odstranění³³ a sjednocení norem v oblasti bezpečnosti potravin, zákonů o životním prostředí, o pracovním právu atd., tím by již nebylo zábran pro neomezené podnikání a působení korporací.
- Privatizace. Zvýšení zisku korporací přechodem kontraktů směrem do soukromé sféry.
- Soudní systém. TTIP umožní korporacím žalovat jakoukoliv vládu či stát za ztrátu zisku, což by mohlo podkopávat základní principy demokracie.

Diskuzi vyvolává arbitrážní doložka „Ustanovení (o) řešení investičních sporů“ neboli ISDS³⁴, na jehož prosazení si americká strana trvá dle Ilony Švihlíkové v pořadu DVTV 3.6.2015. Jedná se o nejkontroverznější část smlouvy, umožňuje, aby soukromá firma či zahraniční korporace mohla žalovat stát, pokud ten udělá nějaké opatření, které ohrožuje její budoucí zisky, uvádí Švihlíková při konferenci konané 3. 2. 2016. Uvádí také, že by v tomto výkladu mohlo jít až o oslabování základních principů demokracie. (YouTube, 2016)

³³ Nejednalo by se o odstranění v pravém slova smyslu, šlo by spíše o výrazné zjemnění nastavených pravidel či jejich potírání.

³⁴ Investor-State Dispute Settlement

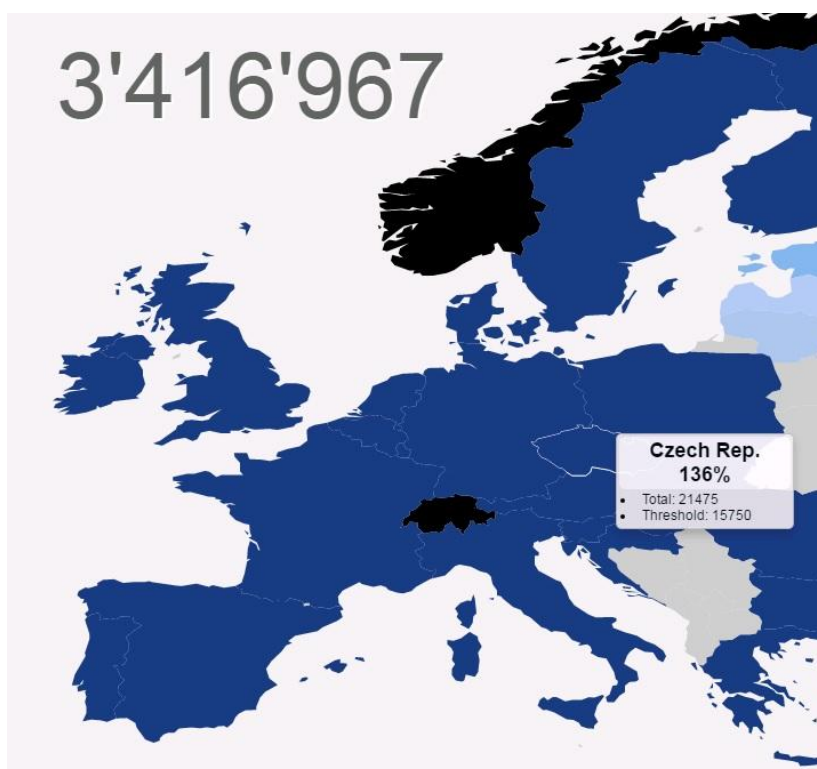
4.1.5 Petice a hlasy proti dohodě TTIP

Petice STOP TTIP

Na základě Evropské občanské iniciativy³⁵ vznikla roku 2015 česká platforma petice proti dohodě TTIP, s cílem informovat o možných rizicích obsažených v připravované smlouvě, s názvem STOP TTIP. ECI spojuje stovky organizací a miliony občanů EU, dle stránek stop-ttip.cz.

Iniciativa vyzývá občany k podepsání petice³⁶ proti TTIP dohodě a ratifikování Komplexní hospodářské a obchodní dohody (CETA)³⁷.

Obrázek 5: Mapa aktuálního stavu podpisů petice v EU, stav ke dni 27. 3. 2016

Zdroj: Stop-TTIP, 27.3.2016

Jako protiargumenty ke smlouvě TTIP jsou body již zmíněné v předchozí kapitole a dále také fakt, že smlouvu tohoto formátu a důležitosti nevyjednávají parlamenty států či instituce EU, ale zejména lobbisté a technokraté. (Pirátská strana)

³⁵ European Citizens' Initiative (ECI)

³⁶ Viz příloha č. 3

³⁷ Dohoda je uzavírána mezi EU a Kanadou.

Dle oficiálních stránek STOP TTIP je petice zaštitěna organizací ECI a kolovala mezi signatáři rok, kdy v roce 2015 byla dosažena hranice potřebného počtu podpisů³⁸ (3 284 289)³⁹ pro úspěšnost této iniciativy. Sběr podpisů probíhá pod jménem „Evropská iniciativa“.

V současnosti má více než 3.400 tisíc signatářů v řadách občanů EU, jak zobrazuje mapka s aktuálním stavem podpisů výše. Iniciativu podporuje dále 515 organizací ze všech členských států. Česká republika již dosáhla 136 % potřebných podpisů, tedy 36% nad potřebnou hranici určenou kvótou, podobně je tomu tak např. i v Itálii, Chorvatsku a Maďarsku. Pro porovnání např. Německo dosahuje až 2251% (cca 1,6 mil. podpisů, kvóta 72 tis.), obdobný stav je např. v Rakousku, Velké Británii či Francii.

Kampaň „ŠPATNÝ VTTIP“, Otevřená výzva za transparentnost TTIP

Tato aktivita pochází z Iuridicum Remedium, z. s., nevládní neziskové organizace na ochranu lidských práv “watchdog” (“hlídací pes”) i “advocacy”. (VTTIP, 2016)

Organizace zejména varuje před nedostatkem informací o dohodě a jejích možných vážných následcích, jako je snižování kvality životní úrovně, potravin, zboží a služeb atp., a to kampaní „ŠPATNÝ VTTIP“, kdy shromažďuje všechny dostupné informace o dohodě a jednání o ní a dává je do kontextu. Dále stojí za Otevřenou výzvou za transparentnost TTIP, kde žádá o:

- 1. „průběžné a včasné zveřejňování prozatimně dohodnutých částí textu úmluvy TTIP*
- 2. neomezený přístup k textům úmluvy pro poslance Evropského parlamentu, umožňující texty prozkoumat a prodiskutovat*
- 3. schvalování TTIP nejen Evropským parlamentem, ale také Parlamentem České republiky*
- 4. veřejný slib občanům ČR, že odmítnete takovou smlouvu, která by oslabila jejich práva nebo ochranu zdraví či životního prostředí.“ (VTTIP, 2016)*

³⁸ EU definuje minimální počet podpisů v pravidlech ECI v závislosti na počtu členů v Evropském parlamentu. Pro úspěšnost ECI je potřeba dosáhnout minimálního počtu podpisů nejméně sedmi členských států EU. (<https://stop-ttip.org/>)

³⁹ Viz příloha č. 4

Spolupracuje zde s Greenpeace, k výzvě se lze připojit na webových stránkách.

V příloze 3 a 4 této práce lze najít petici STOP TTIP a tabulku s její úspěšností v jednotlivých členských státech Evropské unie.

4.2 Aktuální stav schvalování smlouvy

V současné době proběhlo již 12 vyjednávacích kol obsahu dohody. Avšak stále neznáme přesný obsah znění smlouvy, nutno však podotknout, že i přes to, že některé již zveřejněné vyjednávací materiály pravděpodobně nebudou v této formě součástí textů dohody. Všechny dokumenty musí být ještě projednány a schváleny s druhou smluvní stranou, tedy USA.

K dispozici jsou tedy pouze pracovní verze vyjednávacích dokumentů evropské strany, americká strana tyto dokumenty neodtajnila a nikde je nezveřejňuje. Je tedy velkou otázkou, jaké znění dohody a jaké požadavky bude tato strana mít.

Vznikají různé studie, které se snaží odhadnout, jaký obsah, potažmo jaký dopad, by tato dohoda mohla mít. Jak již bylo řečeno výše, nelze smlouvu jakkoliv hodnotit, dokud nebudou k dispozici materiály od obou partnerů.

Dle vyjádření mluvčího Evropského parlamentu pro Občanskou demokratickou stranu, Jana Křeliny, vyjednávání smlouvy TTIP je v tuto chvíli opravdu daleko od své finální podoby a budou následovat ještě dlouhá vyjednávání, která by mohla posunout smlouvu vůbec k samotnému schvalování. V otázce typu smlouvy je nejpravděpodobnější, že se bude jednat o smlouvu smíšenou. V současnosti se však čeká na rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci dohody o volném obchodu EU a Singapurem (EUSFTA), kam se Evropský parlament obrátil pro určení, zda se jedná o smíšenou smlouvu nebo unijní. Toto rozhodnutí bude precedent pro smlouvu TTIP.

Schvalování této smlouvy jako celku proběhne až po dojednání všech jejích částí obou partnerských stran. V tomto okamžiku probíhá ucelení verze části návrhu smlouvy a ta je Evropskou komisí schvalována, jak již bylo řečeno výše, jedná se o verzi neprojednanou s druhou stranou.

Díky nedostatku informací a nevyjednaným podmínkám není stále ani jasné v jaké formě se tato dohoda bude vyskytovat. Může mít dvě formy mezinárodní smlouvy jako takové. Záleží na výkladu a celkovém kýženém efektu smlouvy. Z hlediska komplexnosti a složitosti lze těžko jednoznačně určit, zda bude zařazen obsah smlouvy do pravomoci výlučné či sdílené. Smlouva zasahuje do obou oblastí pravomocí.

Může to být unijní smlouva, která bude založena na výlučné pravomoci Evropské unie, schvalována by byla jako celek jen Evropským parlamentem. Dle oblastí, které dohoda TTIP zasahuje – společná obchodní politika a hospodářská politika – by měla být ve výlučné pravomoci EU.

Avšak pravděpodobně bude použito pravidlo v oblasti mezinárodních smluv, kdy smlouva je posouzena dle úrovně zpracování na úrovni členského státu či EU a poté vybrána nejvhodnější forma smlouvy.

V tomto případě bude mít pravděpodobně formu tzv. smíšené mezinárodní smlouvy, která je založena na sdílených pravomocích, tedy EU nemůže sama bez členského státu rozhodovat v těchto oblastech. V tomto případě by byla dohoda schvalována i národními parlamenty. Jednalo by se tak o tzv. dvojitou demokratickou záruku, o finální podobě dohody TTIP budou tedy rozhodovat vlády členských států a členové Evropského parlamentu.

4.2.1 TTIP jako unijní mezinárodní smlouva

Tato forma smlouvy by pro členský stát znamenala nutnost akceptovat plné znění smlouvy a řádně jej plnit, to vyplývá již z článku 216 odst. 2 SFEU.

V okamžiku kdy, by dohoda TTIP byla přijata jako unijní mezinárodní smlouva, vycházející z výlučné pravomoci jednalo by se více méně o diktát podmínek členskými státy. Ty by však po schválení a uzavření smlouvy neměly jiné možnosti, než jej akceptovat a následovat.

Smlouva s unijním prvkem je v Radě schvalována za souhlasu kvalifikované většiny. I přes to, že stát není stranou uzavírající tento typ smlouvy, je pro něj však závazný. Stanoviska členských zemí jsou brána v potaz po dobu vyjednávání.

Členské státy dávají mandát k jednání vládě a ta zastoupena na jednání v Radě. Spolu s mandátem může být určeno, jakým způsobem má zástupce v Radě hlasovat. Tento typ smlouvy není projednáván na úrovni národního parlamentu.

Smlouva však nese i svá rizika pro členský stát, který je jí zavázán. V některých případech bude muset stát jednat proti své vůli, a to zejména, kdy bude smlouva upravovat oblast např. v zemědělství. Směr a úmysl může být celoevropsky vytyčen dobrým směrem, avšak ne vždy se bude protínat s optimálním řešením pro daný stát.

4.2.2 TTIP jako tzv. smíšená smlouva

TTIP jako smíšená smlouva bude ze své podstaty obtížnější z hlediska nároků na kooperaci činností a spolupráci s institucemi EU, která se ruku v ruce pojí se zpožděním použitelnosti smlouvy z důvodu procesní náročnosti.

U této formy smlouvy musí státy zasílat své návrhy a připomínky a prezentovat je při vyjednávání v Komisi. V Radě se o tento typ smlouvy hlasuje jednomyslně.

V tomto případě je smlouva řádně projednána v národním parlamentu a ratifikována dle vnitřně nastavených pravidel. Dále u smíšené smlouvy mají členské státy právo veta. To jsou dva nejvýznamnější rozdíly oproti předchozí variantě smlouvy. Smlouvu tak lze zastavit z pozice státu, a to i po předchozím schválení a hlasování pro uzavření smlouvy na úrovni institucí a orgánů EU. V platnost vchází až po ratifikaci ve všech členských státech.

I z tohoto důvodu je v peticích a kampaních proti TTIP zmiňován bod pro formu dohody jako smíšenou smlouvu. Přineslo by to členským státům možnost volby ji odmítnout.

5 VÝSLEDKY A JEJICH DISKUZE

Rozdíl mezi smlouvou s unijním prvkem od mezinárodní smlouvy spočívá zejména ve smluvních stranách, které ji schvalují a uzavírají.

Smlouva je vyjednávána Evropskou komisí. Ta vytvoří doporučení pro danou smlouvu a podává ji Radě, která může přijmout rozhodnutí a tím zmocňuje k zahájení jednání. V případě potřeby je určen vyjednavatel, popř. i vyjednavatelský tým. Komise vydává směrnice v průběhu jednání, o níž se jedná s Radou, popř. s vyjednavatelem (zvláštním výborem), děje se tak zpravidla, když je potřeba sladit zájmy EU s dílčími zájmy členských států.

V okamžiku, kdy je projednaný text schválen kvalifikovanou většinou Rady v případě smlouvy s unijním prvkem, u smíšené smlouvy se hlasuje jednomyslně v Radě. K rozhodnutí je přiložen vlastní text návrhu vnější smlouvy, a to ve formě nařízení nebo ve formě tzv. rozhodnutí sui generis bez adresáta.

To vše probíhá za plného vědomí EP, který spolurozhoduje o uzavření smlouvy vyslovením souhlasu.

V případě unijní smlouvy není již ratifikace na úrovni členských států potřeba, členský stát totiž není smluvní stranou. Nicméně dává vládě mandát pro jednání v Radě, avšak to je jediný způsob, jakým se ke smlouvě může jako stát vyjádřit.

V případě, že se jedná o smíšenou smlouvu, probíhá její schvalování jako u klasické mezinárodní smlouvy, tedy v obou komorách Parlamentu ČR. Návrh smlouvy do Poslanecké sněmovny, po schválení do Senátu, ten ho buď schválí, nebo zamítne. Negativní hlasování Senátu však může být přehlasováno opětovným hlasováním Poslanecké sněmovny, a to nadpoloviční většinou.

Přijatý zákon je podepsán předsedou Poslanecké sněmovny a Prezidentem republiky. Prezident zastupuje Českou republiku navenek a ratifikuje mezinárodní dohody. Před tím, než je mezinárodní smlouva ratifikována, rozhodne Ústavní soud o ústavnosti této smlouvy, do té doby nemůže být smlouva ratifikována. Po úspěšném schválení Rada vydává rozhodnutí o schválení smlouvy a tím smlouva vchází v platnost.

Rozdíl ve schvalování jednotlivých forem vnějších smluv je popsán výše. Je nutné podotknout, že pouze v případě smíšené smlouvy je věc projednávána národním parlamentem a musí být ratifikována. U této formy smlouvy má členský stát také možnost uplatnění práva veto. Smíšená smlouva vstupuje v platnost až po schválení ve všech členských zemích.

Mezinárodní unijní smlouva je tedy schvalována, jak bylo výše popsáno, jen na úrovni evropských institucí. Neprochází tedy národními parlamenty.

Tabulka 2: Legislativní požadavky členských států EU

Členský stát EU	Požadavky	Parlamentní systém	Členské státy EU	Požadavky	Parlamentní systém
Belgie	žádné další požadavky v Ústavě	dvoukomorový, stejná práva	Německo	Čl. 59, odst. 2, mezinárodní smlouva obsahuje politické vazby federální vlády nebo předmětu federální legislativy	dvoukomorový, stejná práva
Bulharsko	Čl. 85, odst. 1, mezinárodní smlouvy, které vedou k finančním závazkům státu	jednokomorový	Nizozemí	žádné další požadavky v Ústavě	jednokomorový
Česká republika	Čl. 49, mezinárodní smlouvy, které se dotýkají práv a povinností osob, mírové smlouvy, politické smlouvy pod kterými je Česká republika členem mezinárodní organizace, všeobecné obchodní dohody	dvoukomorový, stejná práva	Polsko	Čl. 89 č. 6, Záležitosti, které byly upraveny v zákoně nebo pro které je právo stanovené v Ústavě	dvoukomorový, stejná práva
Dánsko	žádné požadavky v Ústavě	jednokomorový	Portugalsko	Čl. 161 i.), mezinárodní smlouvy, obsahující výlučné pravomoci legislativy, smlouvy a účasti Portugalska v mezinárodních organizacích, partnerských, mírových a obranných dohodách, dohodách upravujících státní hranici a vypořádání, které se týkají vojenských záležitostí	jednokomorový
Estonia	Sekce 121, č. 4, mezinárodní smlouva spadá do působnosti legislativy nebo má jiný význam	jednokomorový	Rakousko	Čl. 10, odst. 1 č. 2, 50, čl. 1, odst. 1, ratifikace Národní radou	dvoukomorový, stejná práva
Finlandia	Sekce 94, odst. 1, mezinárodní smlouva spadá do působnosti legislativy nebo má jiný význam	jednokomorový	Rumunsko	žádné další požadavky v Ústavě	dvoukomorový, stejná práva
Francie	Čl. 53, mezinárodními smlouvami jsou mírové a obchodní dohody, dohody o veřejných financích či o změně právních předpisů	dvoukomorový, stejná práva	Řecko	Čl. 36, odst. 2, mezinárodní smlouvy týkající se obchodu a daní, hospodářské spolupráce a účasti v mezinárodních organizacích a sdruženích a dohod s koncesemi, které nemohly být zlikvidovány v souladu s ostatními předpisy Ústavy bez zákona nebo ze osobně zatěžují řecký lid	jednokomorový
Chorvatsko	Čl. 140, mezinárodní dohody, které vedou k přijetí rčí změnné zákona, vojenské nebo politické povahy, finanční závazky Chorvatské republiky	jednokomorový	Slovensko	Čl. 7 odst. 4, mezinárodní politické smlouvy, mezinárodní všeobecné obchodní smlouvy, mezinárodní smlouvy vyžadující provádění zákon, aby mohla vstoupit v platnost	jednokomorový
Irsko	žádné další požadavky v Ústavě	dvoukomorový, stejná práva	Slovinsko	žádné další požadavky v Ústavě	jednokomorový
Itálie	Čl. 80, politické mezinárodní smlouvy, smlouvy o arbitráži, regulacích justice, územních změnách, finanční zátěži či změně novelách zákonů	dvoukomorový, stejná práva	Španělsko	Čl. 94, mezinárodní dohody požadující změnu či zrušení zákona nebo příslušných opatření	dvoukomorový, stejná práva
Kypr	Čl. 169, v ekonomických a finančních záležitostech, dodatečná konzultace s Radou ministrů	jednokomorový	Švédsko	Čl. 10 sekce 3, mezinárodní smlouvy vyžadující změnu či zrušení zákona nebo přijetí nového zákona, které naráží na rámec parlamentních povinností	jednokomorový
Litva	Čl. 138, částečně č. 6, mezinárodní smlouva je multilaterální či dlouhodobou ekonomickou dohodou	jednokomorový	Velká Británie	Část 2 Ústavní reformy a vládní zákony, vláda může uzavírat smlouvy, Parlament může připomínkovat	dvoukomorový, stejná práva
Lotyšsko	Čl. 68, mezinárodní smlouva se musí týkat legislativní otázky	jednokomorový			
Lucembursko	žádné další požadavky v Ústavě	jednokomorový + schválení Rady státu			
Maďarsko	Čl. 1 odst. 2, mezinárodní smlouvy spadající do kompetence Parlamentu	jednokomorový			
Malta	Čl. 3, Ratifikace zákona, mezinárodní smlouva musí obsahovat status Malty, bezpečnost Malty, svrchovanost, nezávislost a územní celistvost, nebo vztahy Malty s nadnárodními organizacemi	jednokomorový			

Zdroj: Úprava vlastní. Eschbach, 2016

Ve výše uvedené tabulce jsou uvedeny požadavky v ústavách členských států, které je nutno splnit, doplnit či dodržet před uzavřením dohody TTIP. Ukazuje, jak jsou rozděleny kompetence ve vícekomorových systémech. Z uvedených požadavků vyplývá, že parlamentní schvalovací proces je pravděpodobně nutný ve všech státech EU, kromě Malty. Z toho plyne, že pokud se smlouva TTIP dostane do stavu, kdy bude připravena na schválení, bude pravděpodobně nutné ji vést jako smíšenou smlouvu a splnit tak požadavek členských států - schválení i národními parlamenty.

6 ZÁVĚR

Smlouva TTIP by byla jednou z největších a nejvýznamnějších smluv na světě, a to vzhledem k velikosti trhu a počtu obyvatel, které by ovlivnila. Smlouva takového formátu vyžaduje dlouhé přípravy a vyjednávání. Smluvními stranami jsou Spojené státy americké a Evropská unie. Informace a podklady dosud zveřejnila jen evropská strana, bude tedy ještě otázkou, s jakými požadavky přijde americká strana.

Tato práce zkoumala hlavně evropskou stranu, konkrétně schvalování a aplikaci do práva v České republice, členském státu EU.

Forma smlouvy ještě není jasně určena, v případě, že půjde o smlouvu tzv. smíšenou, smluvními stranami budou i členské státy. Avšak aplikace unijního práva v tomto směru není ustálená a spíše se bude ještě vymezovat prvními spory, které v této oblasti budou vznikat. Výklad unijního práva se mezi odbornou veřejností liší. Jedná se o úhel pohledu, kterým je právo vnímáno. Odborníci se rozcházejí již ve vymezení výlučné a sdílené pravomoci. V otázce aplikace práva v tom či onom případě u každé z možných forem smlouvy se tyto pomyslné nůžky rozevírají ještě více.

Aktivity proti smlouvě TTIP mají zajisté své opodstatnění, avšak zůstává otázka, zda organizace bojující proti celé smlouvě, ve smyslu prosazování jejího úplného zrušení, vůbec mohou být úspěšné vzhledem k tlakům vládních a nadnárodních pozic.

V tuto chvíli asi není příliš možné, aby se smlouva jednoduše „smetla“ ze stolu. Pravděpodobnější je varianta, že se podaří prosadit alespoň některé z požadavků. Jedním z nich je podoba TTIP ve formě smíšené smlouvy.

Závěrem je potřeba říci, že smlouvu jako takovou bude národní parlament členského státu schvalovat pouze v případě, že se jedná o smíšenou smlouvu. Současným trendem je uzavírání smluv smíšených. Smlouva s unijním prvkem proběhne schvalováním jen na úrovni unijních institucí za přítomnosti zástupců vlád, kteří získali mandát k vyjednávání a schvalování od své členské země. To by však významně oslabilo vyjednávací pozici v porovnání se smíšenou smlouvou.

Odpovědí na výzkumnou otázku je: Pro Českou republiku, jako členský stát EU, je výhodnější, aby byla smlouva TTIP přijata jako smíšená smlouva, protože by tím byla Česká republika postavena do lepší vyjednávací pozice a měla by větší prostor pro vyjádření a případně i možnost zamítnutí smlouvy.

I. SUMMARY

In my thesis I dealt with issue of international treaties of European union, especially the process of negotiation and approval in EU and the member state.

In the first part are defined the forms of international agreements, which are the under the exclusive or shared competences of EU (called mixed agreements). Has been also described the system of approval and negotiation in EU and the member state, as an example was chosen Czech Republic. The roles of the institutions of boths sides has been also said.

The second part characterize The Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) with positive and negative aspects. There is also described actual situation of approval and negotiation and compared the two possible forms of this treaty.

At the end is summarized actual situation, possible influence of each form of agreements to the member state and process of approval at this level.

Key words: TTIP, international treaty, exclusive and shared competences of EU

II. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Citovaná literatura:

1. Čepelka, Č. & Šturma, P. (2003). *Mezinárodní právo veřejné*. Praha, Eurolex Bohemia
2. Hrubý R., & Krásnická M. (2012). *Introduction to the EU Law / Úvod do práva EU*. Praha: Alfa Nakladatelství.
3. Tomášek, M. & Týč V. (2013). *Právo Evropské unie*. Praha: Leges.
4. Srnová E. (2010). *Instituce evropské unie podle nové lisabonské smlouvy*.
Dostupné z:
http://www.vlasak.net/pool/prilohy/Priloha%20k%20InS_02_2010_Instituce%20EU%20a%20LS_web.pdf
5. Svoboda, P. (2011) Vnitrostátní účinky vnějších smluv EU. In: *Vybrané teoretické problémy vztahu evropského práva a národního práva po ratifikaci Lisabonské smlouvy*. Praha: Karolinum. s. 73.
6. Svoboda, P. (2009). *Právní problémy tzv. vnějších smluv Evropské unie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnické fakulta. s. 63.
7. Svoboda, P. (2010). *Právo vnějších vztahů EU*. Praha: C.H.Beck, 246 s.
8. Syllová, Pítrová, Paldusová, Svobodová a kol. (2010). *Lisabonská smlouva komentář*. Praha: C.H.BECK.
9. Týč, V. (1995). *Právo mezinárodních smluv*. Brno: Masarykova univerzita.

Právní předpisy a smlouvy:

1. Příloha z usnesení vlády č. 6 z 9/1/2008
2. Směrnice vlády č. 131 ze dne 11.2.2004, pro sjednávání, vnitrostátní projednávání, provádění a ukončování platnosti mezinárodních smluv.
3. Smlouva a fungování Evropské unie.
4. Smlouva o Evropské unii.
5. Ústava České Republiky.
6. Vídeňská úmluva o smluvním právu.

Odborné články, studie:

1. Bončková, H. (2013). *Způsoby přímé realizace závazků z tzv. vnějších smluv sjednaných v rámci EU v právním řádu ČR*. Výzkumný projekt Ministerstva zahraničních věcí RM 03/01/11. Dostupné z www.mzv.cz/file/998275/ZkracenaStudie_RM_03_01_11.doc
2. Eschbach, A. (2016). *The Ratification Process in EU Member States*. Institute for Comparative Public Law and International Law. Dostupné z http://ttip2016.eu/files/content/docs/Full%20documents/Eschbach_Ratification-TTIP-CETA-in-EU-MS.pdf
3. Firth, A. (2015). European norms in transit: trade mark norms, TTIP uncertainties and the relevance of TPP. *Asia Europe Journal* (Vol.13), 323-330. Dostupné z <http://doi.org/10.1007/s10308-015-0418-x>
4. Francois, J. Project: *Reducing Transatlantic Barriers to Trade and Investment*. Centre for Economic Policy Research. London. Dostupné z http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150737.pdf
5. Petersmann, E. -U. (2015). Transformative Transatlantic Free Trade Agreements without Rights and Remedies of Citizens? *Journal of International Economic Law* (Vol. 18). Oxford: OXFORD UNIV PRESS. Dostupné z <http://jiel.oxfordjournals.org/lookup/doi/10.1093/jiel/jgv030>
6. Vojíková, M. (2009). *Ratifikace Lisabonské smlouvy a schvalování mezinárodních smluv v ČR obecně*. Dostupné z <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=88>

Sborníky:

1. Koudelka, Z. (2009). *Prezident a mezinárodní smlouvy* In *Dny práva 2009* (pp. 1-15). Brno: Masarykova univerzita. Dostupné z http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/mezin_smlouvy/Koudelka_Zdenek__1038_.pdf
2. Kučerová, D. (2011). *Aplikace mezinárodních úmluv podle čl. 10 ústavy ČR*. In *Dny práva 2011* (pp. 1-17). Brno: Masarykova univerzita. Dostupné z https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/05%20Rodina/08%20DITA%20Kucerova.pdf

Internetové zdroje:

1. Oficiální stránky Evropské unie. Základní informace o EU. (2015). Dostupné z http://europa.eu/about-eu/basic-information/about/index_cs.htm.
2. Portál Aktuálně.cz. *Vysílání DVTV ze dne 3.6.2015*. Dostupné z <http://video.aktualne.cz/dvtv/svihlikova-ttip-nebezpecne-potraviny-a-lide-bez-prace/r~d3b04b60093011e5b5ba0025900fea04/>
3. Portál České televize. Pořad Hyde park ze dne 4.2.2015. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10252839638-hyde-park-ct24/215411058080204-hyde-park>
4. Portál Evropské unii a unijním právu. (2016). Dostupné z <http://eurllex.europa.eu/homepage.html>
5. Portál Youtube. *Konference TTIP - zájmy, moc a demokracie* ze dne 3.2.2016. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=jQj52BgWBjg>
6. [<http://vttip.cz/>]
7. [<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/transatlanticka-dohoda-o-obchodu-a-investicich-mezi-eu-a-usa-ttip-41079.html#!&chapter=1>]
8. [<http://www.cebre.cz/>]
9. [http://www.stop-ttip.cz/?page_id=207]
10. [<https://isap.vlada.cz/>]
11. [<https://www.etuc.org/aims-and-priorities>]
12. [<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/competences/faq?lg=cs#q2>]
13. [<http://waronwant.org/>]
14. [<http://www.beuc.eu/general/tradettip>]
15. [<http://www.epravo.cz/top/clanky/ostatni-pravni-obory/jak-vznika-mezinarodni-smlouva-15705.html>]
16. [<http://www.mpo.cz/dokument168952.html>]
17. [<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=332>]
18. [<https://help.odok.cz/>]
19. [<https://www.euroskop.cz/98/sekce/rada-eu/>]
20. [<https://www.pirati.cz/ttip>]

III. SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek 1: Vnější smlouvy EU	8
Obrázek 2: Schéma schvalování mezinárodní smlouvy v ČR.....	26
Obrázek 3: Oblast působení partnerské dohody TTIP	39
Obrázek 4: Efekt dohody TTIP na HDP a export USA a EU.....	45
Obrázek 5: Mapa aktuálního stavu podpisů petice v EU, stav ke dni 27. 3. 2016	48
Tabulka 1: Shrnutí makroekonomického efektu.....	44
Tabulka 2: Legislativní požadavky členských států EU	56

IV. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Fakta o obchodu mezi ČR a USA

Příloha 2: Přehled exportu mezi EU a USA

Příloha 3: Petice

Příloha 4: Úspěšnosti petice v jednotlivých členských státech EU, 2014-2015

V. PŘÍLOHY

Příloha 1: Fakta o obchodu mezi ČR a USA

Fakta a čísla

EU a USA představují asi polovinu světového bohatství

1 ze 6 pracovních míst v ČR vzniklo díky exportu

...odpovídá hodnotě českých exportů do USA v roce 2014

USA jsou pro ČR největší mimounijní vývozní trh

Český export do USA mezi roky 2013 a 2014 vzrostl o 17 %

Z USA do ČR připlynulo v investicích 6,1 mld. USD

...pracovních míst pomohly investice z USA již vytvořit

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 2016

Příloha 2: Přehled exportu mezi EU a USA

Table 1 Perceived NTB index by business (index between 0-100)

Sector	EU exports to the US	US exports to the EU
<i>Services Sectors:</i>		
Travel	35.6	17.6
Transport	39.9	26.3
Financial Services	29.7	21.3
ICT	20.0	19.3
Insurance	29.5	39.3
Communication	44.6	27.0
Construction	45.0	37.3
Other Business Services	42.2	20.0
Personal, Cultural and Recreational Services	35.8	35.4
<i>Goods Sectors:</i>		
Chemicals	45.8	53.2
Pharmaceuticals	23.8	44.7
Cosmetics	48.3	52.2
Biotechnology	46.1	50.2
Machinery	50.9	36.5
Electronics	30.8	20.0
Office, Information and Communication Equipment	37.9	32.3
Medical, Measuring and Testing Appliances	49.3	44.5
Automotive Industry	34.8	31.6
Aerospace and Space Industry	56.0	55.1
Food and Beverages	45.5	33.6
Iron, Steel and Metal Products	35.5	24.0
Textiles, Clothing and Footwear	35.6	48.9
Wood and Paper, Paper Products	30.0	47.1

Source: Ecorys (2009)

Zdroj: Ecorys, 2009. (Převzato ze studie: Reducing Transatlantic Barriers to Trade and Investment, 2013)

Příloha 3: Petice

EVROPSKÁ INICIATIVA PROTI TTIP A CETA!

www.stop-ttip.org

Předmět:

Vyzýváme orgány Evropské Unie a členských států, aby zastavily vyjednávání s USA ohledně Transatlantického partnerství pro obchod a investice (TTIP) a aby neratifikovaly Komplexní hospodářskou a obchodní dohodu (CETA) s Kanadou.

Hlavní cíle:

Chceme zabránit úmluvám TTIP a CETA, protože obsahují řadu problematických částí, např. arbitrážní řízení mezi investory a státy a pravidla sblížení regulací, která ohrožují demokracii a právní stát. Chceme zabránit tomu, aby byly v netransparentních vyjednáváních sníženy standardy pracovních práv, sociálních jistot, ochrany životního prostředí, ochrany osobních údajů a ochrany spotřebitelů i deregulovány veřejné služby (např. dodávky vody) a kulturní statky. Evropská iniciativa podporuje alternativní obchodní a investiční politiku EU.

Jméno		Příjmení	
Adresa (ulice, č.)			
Město	PSC	Země (např. ČR)	
Datum, podpis			
Prosím, abyste mě dále informovali ☐ Ano		E-Mail	

Jméno		Příjmení	
Adresa (ulice, č.)			
Město	PSC	Země (např. ČR)	
Datum, podpis			
Prosím, abyste mě dále informovali ☐ Ano		E-Mail	

Jméno		Příjmení	
Adresa (ulice, č.)			
Město	PSC	Země (např. ČR)	
Datum, podpis			
Prosím, abyste mě dále informovali ☐ Ano		E-Mail	

Jméno		Příjmení	
Adresa (ulice, č.)			
Město	PSC	Země (např. ČR)	
Datum, podpis			
Prosím, abyste mě dále informovali ☐ Ano		E-Mail	

Jméno		Příjmení	
Adresa (ulice, č.)			
Město	PSC	Země (např. ČR)	
Datum, podpis			
Prosím, abyste mě dále informovali ☐ Ano		E-Mail	

Jméno		Příjmení	
Adresa (ulice, č.)			
Město	PSC	Země (např. ČR)	
Datum, podpis			
Prosím, abyste mě dále informovali ☐ Ano		E-Mail	

Prohlášení o ochraně dat: Vaše údaje budou použity výhradně pro účely této akce. Když zaškrtnete na „Ano“, bude Vás Stop TTIP informovat o této a dalších akcích. Vaše údaje nebudou předávány třetím stranám a budou po ukončení této akce vymazány.

Tisk: Stop TTIP, Greifswalder Str. 4, D-10405 Berlin, Germany
E-Mail: info@stop-ttip.org

Pošlete prosím co nejrychleji
zpět na:
Ekumenická akademie
Praha
Sokolovská 50
186 00 Praha 8 - Karlín

Zdroj: <http://www.stop-ttip.cz/wp-content/uploads/2015/03/petice.pdf>, 2015

Příloha 4: Úspěšnosti petice v jednotlivých členských státech EU, 2014-2015

	Celkem	Kvóta země	% naplnění kvóty	Chybějící podpisy pro dosažení kvót
AT (Austria)	142.971	13.500	1059,04%	-129.471
BE	64.614	15.750	410,25%	-48.864
BG	34.088	12.750	267,36%	-21.338
CY	1.618	4.500	35,96%	2882
CZ	20.132	15.750	127,82%	-4.382
DE	1.577.042	72.000	2190,34%	-1.505.042
DK	21.066	9.750	216,06%	-11.316
EE	2.901	4.500	64,46%	1.599
ES	90.868	40.500	224,37%	-50.368
FI	37.378	9.750	383,37%	-27.628
FR	360.227	55.500	649,06%	-304.727
GB	501.819	54.750	916,56%	-447.069
GR	44.788	15.750	284,37%	-29.038
HR (Croatia)	10.373	8.250	125,73%	-2.123
HU	20.821	15.750	132,20%	-5.071
IE	17.055	8.250	206,72%	-8.805
IT	72.238	54.750	131,94%	-17.488
LT (Lithuania)	3.133	8.250	37,98%	5.177
LU	10.967	4.500	243,72%	-6.467
LV (Latvia)	1.371	6.000	22,85%	4.629
MT	1.118	4.500	24,84%	3.382
NL	110.144	19.500	564,84%	-90.644
PL	44.282	38.250	115,77%	-6.032
PT	19.927	15.750	126,52%	-4.177
RO	25.130	24.000	104,71%	-1.130
SE (Sweden)	25.984	15.000	173,22%	-10.984
SI (Slovenia)	11.705	6.000	195,08%	-5.705
SK	10.528	9.750	107,98%	-778
	3.284.289			

Zdroj: Úprava vlastní, <https://stop-ttip.org/the-eci-result-in-numbers/>, 2016